

AUTORITETI I KOMUNIKIMEVE ELEKTRONIKE DHE POSTARE

Statusi i Shërbimit Universal të Komunikimeve Elektronike

Dokument për Keshillim Publik

Miratuar me VKD Nr.2691, datë 13.10.2016

INDEKSI I PERMBAJTJES

I. Hyrje.....	4
II. Zhvillimet kryesore ne Shqiperi per SHU pas vitit 2013.....	6
III. Zhvillimet e kuadrit rregullator të BE për SHU	8
IV. Aksesit ne sherbimet e telefonise dhe aksesit broadband ne Internet .	11
IV.1 Sherbimet nga rrjete fikse.....	11
IV.1.1 Telefonia Fikse.....	11
IV.1.2 Aksesit ne Internet me brez te gjere.....	13
IV.2 Sherbimet nga rrjetet celulare.....	19
IV.2.1 Telefonia celulare.....	19
IV.2.2 Aksesit broadband ne rrjete celulare 3G/4G:.....	22
IV.3 Tarifat e telefonise dhe aksesit broadband.....	25
IV.3.1 Tarifat e telefonise fikse.....	25
IV.3.2 Tarifimi i sherbimit te aksesit broadband	28
IV.3.3 Tarifat e telefonise celulare.....	30
IV.3.4 Tarifat e aksesit broadband nga rrjetet celulare	32
IV.3.5 Perballueshmeria e tarifave.....	34
V. Rishikimi i objektit te SHU	36
Aneks 1: Pyetje per keshillim publik	40

INDEKSI I TABELAVE DHE FIGURAVE

FIGURA IV.1 ECURIA E NUMRIT TË PAJTIMTARËVE TË TELEFONISE FIKSE 2000-2015	12
FIGURA IV.2 ECURIA E NUMRIT TË PAJTIMTARËVE DHE PENETRIMIT TË TELEFONISE FIKSE SIPAS QARQEVE (2015)	12
FIGURA IV.3 NORMA E PENETRIMIT TE TELEFONISE FIKSE NE SHQIPERI DHE VENDE TE TJERA	13
TABELA IV.1 ECURIA E NUMRIT TË PAJTIMTARËVE TË AKESIT BROADBAND NGA RRJETE FIKSE 2010-2015	14
FIGURA IV.4. ECURIA E PAJTIMATREVE TE TELEFONISE DHE TE AKSESIT BROADBAND NGA RRJETE FIKSE.....	14
FIGURA IV.5. ECURIA E PAJTIMATREVE TE AKSESIT BROADBAND NGA RRJETE FIKSE SIPAS QARQEVE (2015)	15
TABELA IV. 2: NUMRI I PAJTIMATREVE ME SHËRBIME TË INTEGRUARA TË ALBTELECOM	16
FIGURA IV.7: LIDHJET BROADBAND FIKS SIPAS TEKNOLOGJISE SHQIPERI V BE 2015	17
FIGURA IV.8: SHPERNDARJA E PAJTIMTAREVE ME AKSES BROADBAND FIKS SIPAS SHPEJTESISE 2014-2015 ..	17
TABELA IV.3: TREGUES KRYESORË TË VOLUMIT TË SHËRBIMEVE CELULARE 2013-2015	19
FIGURE IV.10 ECURIA E NUMRIT TË PËRDORUESVE AKTIVË CELULARË 2010-2015	20
FIGURE IV.11 ECURIA E NUMRIT TË PËRDORUESVE CELULARË SIPAS KARATVE SIM 2000-2015	20
FIGURE IV.12 ECURIA E STRUKTURËS SË TRAFIKUT DALËS CELULAR (2003-2015)	21
TABELA IV.4: PËRDORIMI MESATAR MUJOR I SHËRBIMEVE CELULARE 2010-2015	22
TABELA IV.5: ECURIA E NUMRIT TË PËRDORUESVE AKTIVË TË AKSESIT BROADBAND NGA RRJET CELULAR..	23
FIGURE IV.13 NUMRI I PËRDORUESVE AKTIVE TË AKSESIT BROADBAND NGA RRJETE CELULARE	23
TABELA IV.6: TREGUES TE MBULIMIT ME RRJET CELULARE	24
TABELA IV.7: KRAHASIM I TARIFAVE TE PAKETES STANDARDE TE ALBTELECOM ME VENDET E SEE (2013/14)	26
FIGURA IV.14: ECURIA E TARIFËS SË PAJTIMIT MUJOR FAMILJARE: SHQIPËRI DHE SEE 2006-2013/4	27
TABELA IV.8: KRAHASIM I TARIFAVE TE PAKETES STANDARDE TE ALBTELECOM ME VENDET E SEE (2015) ..	27
FIGURA IV.15: KRAHASIMI I TARIFAVE MUJORE TE AKSESIT BROADBAND (STAND ALONE)	29
FIGURA IV.16: KRAHASIMI I TARIFAVE MUJORE TE AKSESIT BROADBAND (TELEFONI DHE INTERNET)	29
FIGURA IV.17: KRAHASIMI I TARIFAVE MUJORE TE AKSESIT BROADBAND (TELEFONI, INTERNET DHE TV)..	29
TABELA IV.9 ECURIA E ARPM DHE ARPU 2010-2014	30
FIGURE IV.18 ARPM NË VENDET E BE DHE SHQIPËRI (2011/2014)	31
FIGURE IV.19: ARPU NË VENDET E BE DHE SHQIPËRI (2013/2014)	32
TABELA IV.10. PAKETA DHE OFERTA TE ALBTELECOM (TELEFONI DHE AKSES NE INTERNET CELULAR)	33
TABELA IV.11. SHEMBUJ TE PAKETAVE TE OPERATOREVE CELULARE (TELEFONI DHE/OSE AKSES NE INTERNET)	33
TABELA IV.12 RENDITJA E SHQIPËRISË PËR SHPENZIMET INDEKSI E CMIMEVE TË ICT	34
TABELA V.1: PAKETA E SHU E PROPOZUAR PER SHQIPËRINE	38

I. Hyrje

AKEP gjatë viteve 2012-2013, në bashkëpunim me Banken Botërore dhe konsulencën nderkombetare të zgjedhur prej saj, zhvilloi një sërë takimesh me operatorët kryesorë në lidhje me Implementimin e Shërbimit Universal (SHU) në Shqipëri dhe në Nëntor 2012 zhvilloi një konsultim publik për SHU. Konkluzionet paraprake të dokumentit të konsultimit u publikuan në faqen e internetit të AKEP-it, dhe i'u prezantuan operatorëve në një seminar në Dhjetor 2012. Pas perfundimit të keshillimit publik, dhe përgatitjes së raportit final nga konsulenti nderkombetar i BB, AKEP më 28.06.2013 me Vendimin nr.2324, miratoi dokumentin 'Statusi Aktual dhe Plani Kuadër 2013-2016 i Shërbimit Universal'. Ky dokument përmbante konkluzionet kryesore të mëposhtme:

- Aksesit në shërbimin publik telefonik nga vendndodhje fikse përfshin gjithashtu shërbimet e telefonisë fikse të ofruara nga GSM fikse; tregu plotëson në masë të konsiderueshme nevojat e përdoruesve për këtë element të detyrimit të SHU (kryesisht për shkak të mbulimit të lartë prej 99.8% të popullsisë më sinjal celular) dhe prandaj detyrimi që aksesit dhe shërbimi nga vendndodhje fikse "të jetë i disponueshëm për të gjithë përdoruesit kudo në territorin e vendit, me një çmim të përballueshëm" është i realizuar dhe nuk ka nevojë për të përcaktuar një ofrues të SHU për këtë element. AKEP do të koordinojë, inkurajojë, kërkojë një ose disa operatorëve të ofrojnë akses në vendndodhje specifike gjeografike që nuk kanë mbulim me shërbim telefonik, por jashtë skemës së SHU. AKEP do të rishikojë statusin e këtij elementi në vitin 2016.
- Aksesit broadband nuk duhet të jetë pjesë e SHU akoma, për shkak të penetrimit të ulët dhe mosplotësisë të rregullit 50/80 të rekomandimit të KE.
- Në Shqipëri nuk ka numëror telefonik apo shërbim të kërkit të informacionit në numëror. AKEP do të ndërmarrë masa rregullatore për të lehtësuar dhe për të promovuar një zgjidhje të tregut për këto elementë të SHU në periudhë afat-shkurtër deri afat-mesme, dhe do të rishikojë statusin e këtij elementi në vitin 2016.
- Telefonat publikë me pagesë: ky element i SHU nuk duhet të përcaktohet pasi një përcaktim i tillë nuk do të ishte proporcional për shkak të rënies së përdorimit dhe rëndësisë së tyre. Nëse është e përshtatshme, AKEP do të koordinojë, inkurajojë një ose më shumë operatorë që të ofrojnë telefona publikë me pagesë në vende të veçanta, por jashtë çdo skeme të detyrimeve të SHU. AKEP do të rishikojë statusin e këtij elementi të detyrimeve të SHU në vitin 2016.
- Përdoruesit me aftësi të kufizuara: Qeveria Shqiptare ofron subvencion mujor prej 1000 lekë për përdorues me aftësi të kufizuara dhe nga tregu ofrohen disa masa për këta përdorues. Subvencioni mujor i QSH në kombinim me iniciativat e sektorit privat aktualisht plotësojnë në masë të ndjeshme nevojat e përdoruesve për këtë element të SHU. AKEP do të rishikojë statusin e këtij elementi të detyrimeve të SHU në vitin 2016.
- Periudha e përcaktimit për ofrues të SHU duhet të jetë 5 vjet.

Ne lidhje me planin kuader të AKEP për SHU për periudhën 2013-2016 përcaktimet kryesore ishin:

Periudhë afatshurtër (0-12 muaj)

1. AKEP të mos përcaktojë ndonjë element të detyrimeve të SHU ose ofrues të SHU, si dhe masa të tjera të lidhura me përcaktimin e Ofruesit/Ofruesve të SHU si kërkesa për kompensim, mekanizmi i financimit sektorial nëpërmjet mbledhjes së kontributeveve operatorit (FSHU).
2. AKEP të punojë për hartimin dhe përgatiten për konsultim publik të masave rregullatore për të promovuar zgjidhjet nga ana e tregut për numërorin telefonik dhe shërbimet e kërkimit të informacionit për numrat, duke përfshirë krijimin e bazës së të dhënave të secilit operator për pajimtarët e vet dhe për akses dhe shkëmbim të këtij informacioni me palë të treta.
3. AKEP të koordinojë/inkurajojë një ose disa operatore të ofrojnë akses në vendndodhje specifike gjeografike ku nuk ka mbulim me sinjal telefonik, jashtë skemes së SHU
4. Të punohet për hartimin dhe përgatiten për konsultim publik të rregulloreve dhe akteve të tjera nën-ligjore për SHU, të cituara në Ligjin 9918. Këto rregullore/akte të SHU do të plotësojnë dispozitat përkatëse të Ligjit 9918, të amenduar, në mënyrë për të siguruar më shumë detaje dhe specifikime, duke përfshirë në lidhje me kriteret, procedurat dhe metodologjinë, çështjet administrative në rast të përcaktimit të ofruesve të SHU në të ardhmen.

Periudhë afat-mesme (13-24 muaj)

5. Të kryhet një analizë më e detajuar e masave për akses ekuivalent për përdoruesit me aftësi të kufizuara.

Periudhë afatgjatë (25-36 muaj)

6. Të kryhet rishikimi i statusit të detyrimeve dhe përcaktimeve të gjithë elementëve të SHU në vitin 2016.

Qëllimi i këtij Dokumenti Konsultimi është të kryejë procesin e rishikimit të statusit të SHU, duke evidentuar zhvillimet kryesore në këto vite në tregun e komunikimeve elektronike që kanë lidhje me SHU, si dhe të trajtojë një sërë çështjesh të lidhura me zhvillimin e regjimit të shërbimit universal në Shqipëri. Nepermjet procesit të konsultimit publik, AKEP kërkon mendimin e paleve të interesuara për gjetjet dhe propozimet e AKEP në këtë dokument për SHU në Shqipëri.

II. Zhvillimet kryesore ne Shqiperi per SHU pas vitit 2013

AKEP pas miratimit te planit kuader ne vitin 2013 ka fokusuar punen e tij ne dy drejtime:

- Bashkepunimin me operatoret celulare per nxitjen e investimeve dhe mbulimit te zonave ku nuk ka sinjal telefonik, si dhe permiresimin e tij ne zonat qe kane probleme me sinjalin telefonik. Bazuar ne zhvillimet teknologjike dhe investimet ne rrjetet 3G/4G, rritja e mbulimit dhe permiresimi i sinjalit te rrjeteve celulare ne zonat problemetika ka perfshire edhe sinjalin/mbulimin me rrjet 3G.
- Marrjen e masave per pergatitjen e kuadrit rregullator per sherbimet e numeratorit telefonik;

AKEP gjate vitit 2015 realizoi një proces konsultimi me tre operatorët më të mëdhenj celularë për mbulimin me sinjal rrjeti GSM/UMTS të disa zonave të largëta si dhe për përmirësimin e cilësisë së shërbimit të ofruar me rrjet UMTS në disa zona me densitet të ulët të popullsisë. Secili operator ra dakort për përmirësimin e cilësisë së shërbimit në zonat e evidentuara individuale dhe të tre operatorët nënshkruan një marrëveshje kuadër bashkëpunimi më datë 5.11.2015 me tabelat përkatëse për investime të përbashkëta në 7 zona të largëta të territorit të Shqipërisë gjatë vitit 2016. Angazhimet individuale të tre operatorëve celularë dhe plani i investimeve të përbashkëta për zonat me densitet të ulët popullsie u miratuan nga AKEP me Vendimet nr. 2646, 2547 dhe 2548, date 03.12.2015.

Operatorët celularë kanë përmbushur detyrimet e mbulimit (territor dhe popullsi) dhe cilësisë së shërbimit sipas autorizimeve individuale, ndërkohë që këto masa (angazhimet e operatorëve dhe vendimet e AKEP) përveç rritjes së cilësisë së shërbimeve me akses broadband synojnë rritjen e mbulimit me sinjal telefonik dhe shërbime broadband duke kontribuar në këtë mënyrë në shërbimin universal në territorin e R.SH. Koordinimi/inkurajimi nga AKEP i një ose disa operatorëve që të ofrojnë akses në vendndodhje specifike gjeografike ku nuk ka mbulim me sinjal telefonik, jashtë skemës së SHU, është një prej veprimeve të parashikuara nga AKEP në Planin Kuadër 2013-2016 për Shërbimin Universal në fushën e komunikimeve elektronike.

Me 14 Korrik 2016, tre operatorët Albtelcom, Vodafone Albania dhe Telekom Albania kanë nisur bashkëpunimin për ndërtimin e rrjetit të fibrës optike dhe mbulimit me sinjal telefonik GSM si dhe shërbime 3G të zonës së Kelmendit në Malsinë e Madhe. Specifikisht në këtë zonë, Albtelcom do të kryejë lidhjen me fibra optike, përmes të cilave do të japin shërbim të tre operatorët celularë.

Inkurajimi dhe koordinimi nga AKEP dhe angazhimet e operatorëve celularë përfshijnë jo vetëm 6 zonat ku nuk ka sinjal por edhe përmirësimin e sinjalit të rrjetit GSM dhe 3G në një sërë zonash të tjera, individuale për secilin operator, ku sinjali nuk është në nivel të krenaqshëm.

Ne lidhje me Numeratorin Telefonik, AKEP zhvilloi keshillim me operatorët kryesore në vitin 2014 për një draft-rregullorë të përgatitur, por diskutimi pati kundërshtime të mëdha nga disa operatore. Aktualisht në shumë qytete ofrohen në menyre komerciale libra me numra

telefoni per bizneset/profesionet e lira etj. AKEP po vazhdon punen per pergatjen e ketyre rregullave qe perfshijne formularin per plotesim, formatin e te dhenave dhe marrdheniet midis paleve per aksesin ne databazat perkatese dhe nxjerrjen per keshillim publik te tyre se shpejti.

III. Zhvillimet e kuadrit rregullator të BE për SHU

Dokumenti i AKEP për Shërbimin Universal, i nxjerre në keshillim publik më 29.10.2012, përmban një kapitull të vecantë për kuadrin rregullator të BE për SHU, duke analizuar ndryshimet deri në vitin 2012, të cilat përfshinin edhe komunikimin e KE për SHU në vitin 2011¹. Në këtë dokument KE vendosi ndër të tjera që fusha e SHU të mos zgjerohet për të përfshirë aksesin broadband në nivel komunitar, por duke lënë të hapur që vendet anëtare në mënyrë individuale sipas kushteve lokale mund ta bënin këtë gjë. Në lidhje me aksesin **aksesin funksional në Internet me shpejtësi me brez të gjerë (broadband)**, KE rekomandoi zbatimin e rregullit 50/80.

Se fundi, më datë 14.09.2016, KE publikoi propozimet për rishikimin e kuadrit aktual rregullator të komunikimeve elektronike. Ndër elementët kryesorë të propozimeve të KE, janë:

- Përcaktimin e objektivave jo-detyruese për Shoqërinë Gigabit (Gigabit Society) për vitin 2025 (të gjitha familjet të kenë akses broadband me shpejtësi 100 Mbps, që mund të rritet në shpejtësi me Gigabps;
- Plan veprimi për mbulimin me rrjete celulare 5G;
- Ndërmarrja e masave për stimulimin e instalimit të rrjeteve me fibra optike;
- Përcaktimin e afatit minimal prej 25 vitesh për autorizimet e reja individuale për përdorimin e radiofrekuencave;
- Përfshirjen në fushën e SHU të aksesit bazik broadband me cmime të përballueshme;
- Vendosje të taveve për tarifat e terminimit në rrjetet fikse dhe celulare;
- Zgjerimi i rolit dhe reformimi i BEREC.

Propozimet e KE për rishikimin e kuadrit rregullator do të jenë objekt i këshillimit me palët e interesuara dhe parashikohet që të miratohen nga Parlamenti dhe Këshilli European fundi i vitit 2017.

Në lidhje me SHU, propozimet më të detajuara të KE përfshijnë ndër të tjera:

• **Fusha e SHU**

Dy elementët e detyrueshëm të SHU që duhet të jenë të disponueshme për të gjithë përdoruesit fundorë, me cmime të përballueshme nga vendndodhje fikse janë:

- **Shërbimet e komunikimit zanor**, d.m.th. shërbime që i ofrohen publikut për të kryer dhe marrë thirrje telefonike nëpërmjet një numri të planit të numeracionit, bazuar në teknologjitë e komutimit në qarqe ose me paketa (circuit switching ose packet switching) propozohet të vijonë të jenë pjesë e SHU.
- **Akses funksional në Internet**, i përkufizuar si aftësia e të gjithë përdoruesve fundorë për të patur akses në shërbimet bazë (themelore) online që përdoren nga shumica e individëve (p.sh. navigim në faqet web, akses në shërbimet e-Government etj), të dhëna në Aneks V të Direktivës:

¹ Komunikimi i Komisionit COM(2011) 795 i 23 Nëntor, 2011 "Shërbimi universal service komunikimet elektronike: raport mbi rezultatet e konsultimit publik dhe rishikimi i tretë periodik i fushës në përputhje me Nenin 15 të Direktivës 2002/22/EC"

- (1) E-mail
- (2) search engines enabling search and finding of all type of information
- (3) basic training and education online tools
- (4) online neëspapers/neës
- (5) buying/ordering goods or services online
- (6) job searching and job searching tools
- (7) professional networking
- (8) internet banking
- (9) eGovernment service use
- (10) social media and instant messaging
- (11) calls and video calls (standard quality)

- **Detyrimet për numeratorët, shërbimet DES dhe telefonat publikë** propozohet të hiqen nga fusha e SHU si detyrime, pasi konsiderohen elementë të vjetëruar, megjithëse vendet që i kanë mund të vazhdojnë ti mbajnë këto detyrime.

- **Kufizime për teknologjinë/llojet e rrjeteve**

Propozimi i fundit i KE **nuk parashikon kufizime** se si shërbimet (telefoni dhe akses broadband) mund të ofrohen tek përdoruesit fundor nga vendndodhje fikse, ato mund jene me rrjete me tela (ëired) ose pa tela (ëireless).

- **Sigurimi i disponueshmërisë së SHU për zona ku nuk ka shërbim/mbulim**

Vendet anëtare do të kenë të drejtë të përcaktojnë një ose disa operatorë si ofrues të SHU për të garantuar disponueshmërinë e SHU, kur ajo nuk mund të sigurohet nëpërmjet praktikës normale tregtare ose nëpërmjet instrumentave të tjerë të politikave publike si fonde të ndihëms shtetërore ose fonde të BE. Komisioni shpjegon se fokusi duhet të jetë më shumë në përballueshmërinë e konkutivitetit actual se san ë ndërtimin e rrjeteve të reja. Për të stimuluar investimet në rrjete duhet të përdoren instrumnta të tjerë.

- **Përballueshmëria e cmimeve të SHU**

Bazuar në analizën e tarifave me pakicë (retail) vendet anëtare mund të vendosin që operatorët të ofrojnë plane tarifore në nivel kombëtar, të ndryshme nga ato të ofruara nga praktika normale komerciale, me qëllim plotësimin e nevojave të përdoruesve me të ardhura të ulëta ose përdoruesit me nevoja specifike (të moshuarit, përdoruesit me aftësi të kufizuara, përdoruesit që jetojnë në zona të largëta). Vendet anëtare gjithahstu mund të vensosin të zgjedhin alternativën e suportit dirket të konsumatorit (p.sh. ofrimi i kuponave).

- **Refuzimi nga operatorët i ofrimit të SHU për përdorues të vecantë**

Operatorët nuk kanë të drejtë të refuzojnë ofrimin e SHU për përdoruesit fundorë, të cilët kanë të drejtë të lidhin kontratë me cilindo operator që ofron akses funksional në Internet dhe komunikim zanor sipas përcaktimeve të SHU. Megjithatë operatorët do të kenë të drejtë të

ofrojnë këto shërbime me sistemin me parapagim, me kushtin që njësitë me parapagim të jenë të përballueshme.

- **Financimi dhe fondi i SHU**

Propozimi i KE sjell ndryshim të madh në metodën e financimit të SHU. Sipas propozimit SHU duhet të financohet vetëm nëpërmjet fondeve të buxhetit të shtetit, dhe jo më nëpërmjet fondit të SHU që krijohet vetëm nga kontributet e operatorëve/sectorit të komunikimeve elektronike.

IV. Aksesit ne shërbimet e telefonisë dhe aksesit broadband ne Internet

AKEP ne vitin 2013 ne percaktimin e objektit te SHU, ne lidhje me aksesin ne shërbime telefonike nga vendndodhje fikse, konkludoi se megjithese zhvillimi rrjeteve fikse dhe aksesit ne rrjete fikse per shërbime telefonie eshte shume i kufizuar ne Shqipëri dhe shume me i ulet se ne vendet e BE dhe rajonit, aksesit ne rrjete celulare per shërbime telefonike, perfshire GSM fiks, ka pasur zhvillim shume te madh dhe 4 rrjetet celulare me mbulimin territorial dhe te popullsisë me sinjal GSM, potesojne kerkesat e arsyeshme per akses ne rrjetet telefonike nga cdo vendndodhje, per pothuajse te gjithe popullsinë e Shqipërisë. Njekohesisht tarifat e shërbimeve telefonike fikse dhe celulare ne vitin 2012, u konsideruan te arsyeshme dhe te perballueshme per kushtet e Shqipërisë. Ne keto kushte, perfundimi ne vitin 2012 ishte qe tregu ofron elementin e aksesit per shërbime telefonie, dhe nuk eshte e nevojshme qe AKEP te percaktojë nje apo disa ofrues te ketij elementi te SHU.

Nderkohe ne lidhje me aksesin broadband, perfundimi ishte se me nivelin nivelin e penetrimit të broadband fiks prej 5.3% në Korrik 2012, Shqipëria nuk plotëson Rregullin 50/80 të përcaktuar nga KE në Komunikatën e Nëntor 2011, dhe per kete arsye ai nuk duhet te jete element i detyrueshem i SHU.

Ne seksionet ne vijim, AKEP ka analizuar zhvillimet dhe tendencat e aksesit ne shërbimet e telefonisë dhe akses broadband ne rrjete fikse dhe rrjete celulare ne keto vite, si dhe te tarifave te ketyre shërbimeve, sidomos ne lidhje me perballueshmerine e tyre. Pjesa me e madhe e seksioneve te meposhteme jane te bazuara ne dokumenta te AKEP si Analiza Tregu dhe Raporte Vjetore.

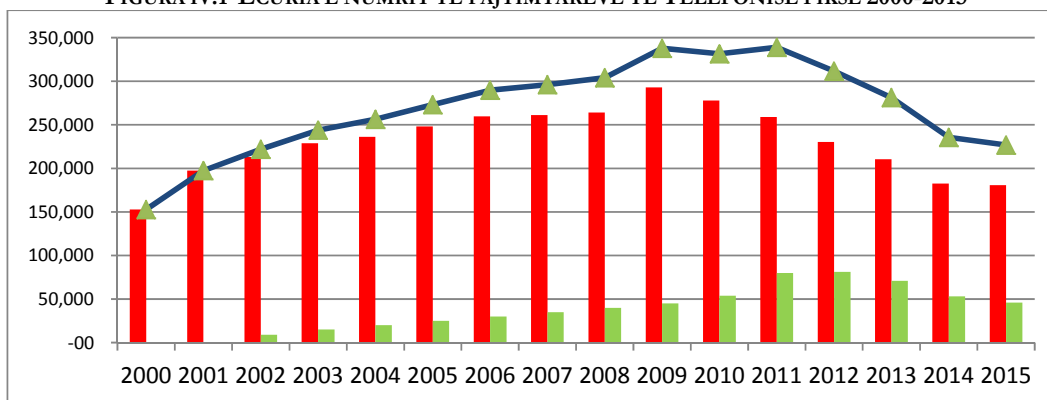
IV.1 Shërbimet nga rrjete fikse

IV.1.1 Telefonia Fikse

Shërbimet e telefonisë fikse në Shqipëri ofrohen nga rreth 80 sipërmarrës, të cilët zotërojnë rrjetet/infrastrukturën e tyre, përfshirë rrjetin e aksesit apo të lidhjes direkte me përdoruesit fundorë. Siç vihet re edhe nga Figura II.1 numri i pajtimtarëve të telefonisë fikse ka patur një rënie të vazhdueshme në katër vitet e fundit duke filluar nga viti 2012. Numri i pajtimtarëve të telefonisë fikse në fund të vitit 2015 ishte rreth 227 mijë, që përbën një rënie me rreth 2% në krahasim me vitin 2014.² Rënia e theksuar ne 2014 erdhi edhe për shkak të ndryshimit të mënyrës së raportimit të këtij treguesi që në dy vitet e fundit i referohet numrit të përdoruesve aktive (me përdorim në 3 muajt e fundit të telefonisë fikse për përdoruesit me parapagim). Numri i pajtimtarëve të Albetelecom në 2015 pati një reduktim të vogël me 1% në krahasim me 2014. Norma e penetrimit për telefoninë fikse (numër pajtimtarësh për 100 banorë) arriti në 8%, që është shumë më e ulët se në vendet e BE apo edhe të rajonit. Per sa i perket pjeseve te tregut per pajtimtare te telefonisë fikse, Albetelecom ka 80% pjesë tregu në 2015, ndërsa Abcom si operatori më i madh alternativ ka vetëm 5% pjesë tregu.

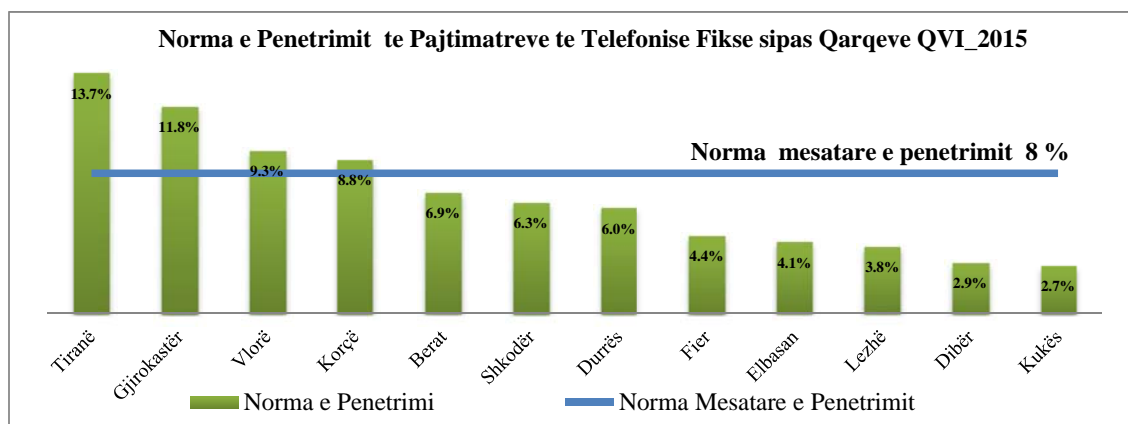
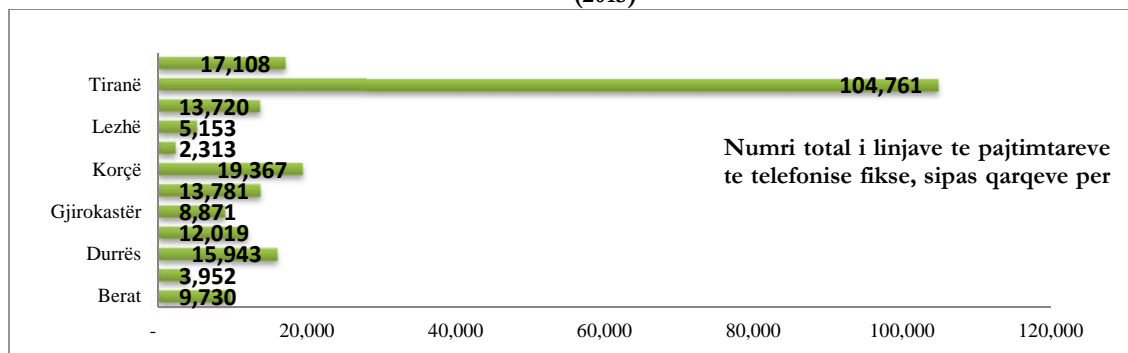
² Të dhenat e vitit 2014 të raportuara më parë janë rishikuar për shkak të ndryshimit të numrit të raportuar nga ASC dhe Nisatel.

FIGURA IV.1 ECURIA E NUMRIT TË PAJTIMTARËVE TË TELEFONISE FIKSE 2000-2015

Megjithë efektin e ndryshimit të përkufizimit apo raportimit të këtij treguesi, tendenca në rënie është e dukshme për disa vite rradhazi tashmë. Të dhënat për numrin e pajtimtarëve sipas qarqeve tregojnë se rreth 46% e të gjithë pajtimtarëve të telefonisë fikse janë në qarkun Tiranë. Qarqet me penetrim më të madh të telefonisë fikse janë Tirana, Vlora, Gjirokastra dhe Korça me 9-13.4%, ndërsa qarqet me penetrim më të ulët janë Kukësi dhe Dibra me më pak se 3%.

FIGURA IV.2 ECURIA E NUMRIT TË PAJTIMTARËVE DHE PENETRIMIT TË TELEFONISE FIKSE SIPAS QARQEVE (2015)

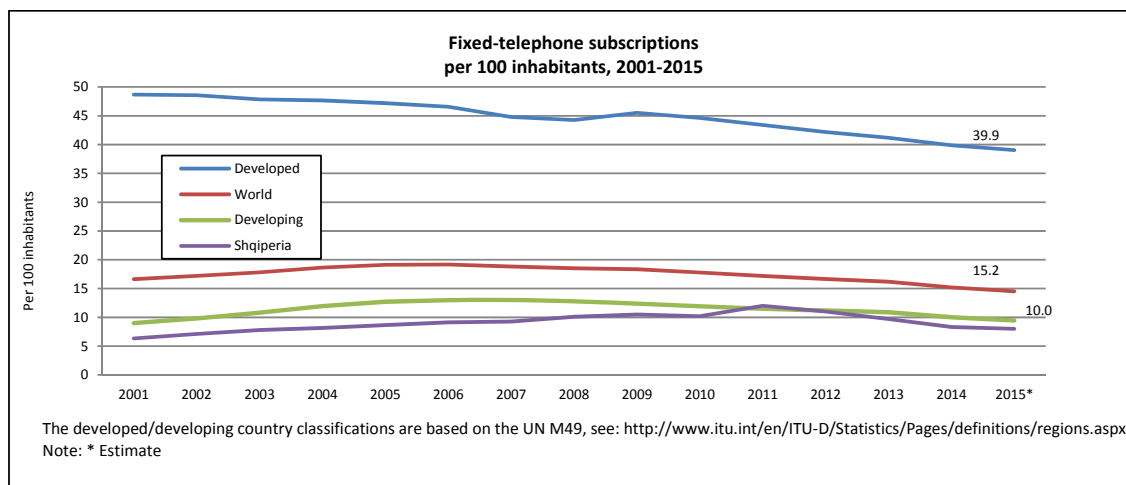

Rënia e përdorimit të shërbimeve të telefonisë fikse vihet re edhe në reduktimin e sasisë totale të thirrjeve të gjeneruara nga rrjetet fikse. Sasia e thirrjeve telefonike të gjeneruara nga pajtimtarët e rrjetit fiks të Altelecom në Tremujorin IV 2015 u reduktua me 19% në krahasim me Tremujorin IV 2014, ndërsa gjatë vitit 2015 një përdorues i rrjetit fiks të

Albetelcom gjeneroi mesatarisht 67 minuta thirrje në muaj, një reduktim me 17% në krahasim me vitin 2014.

Diferencat në përdorimin e telefonisë fikse në Shqipëri me vendet tjera vërehet me mirë në grafikun e mëposhtem, i cili paraqet ecurinë e numrit të pajtimtareve për 100 banorë për Shqipërinë dhe mesataren botërore, të vendeve të zhvilluara dhe në zhvillim të këtij treguesi. Nga të dhënat vërehet se Shqipëria me 8% përdorim të telefonisë fikse ka një nivel disa here më të ulët se vendet e zhvilluara (rreth 40%), rreth dy here më të ulët se mesatarja botërore (15.2%), madje më të ulët edhe se mesatarja e vendeve në zhvillim (10%).

FIGURA IV.3 NORMA E PENETRIMIT TE TELEFONISE FIKSE NE SHQIPERI DHE VENDE TE TJERA

Burimi: ITU dhe AKEP

Operatorët e rrjeteve fikse kanë rritur zonat e mbulimit me shërbime të rrjeteve fikse (telefoni dhe akses broadband) duke rritur dhe cilësinë e shërbimeve të aksesit broadband, megjithatë sikundër mund të vërehet se shërbimet e telefonisë fikse kanë pasur tendencë rënës, çka është e kundërt me tendencën e shërbimit të aksesit broadband nga rrjete fikse, si dhe shërbimet nga rrjetet celulare.

IV.1.2 Aksesit në Internet me brez të gjërë

IV.1.2.1 Numri i pajtimtareve

Megjithatë shërbimet e telefonisë nga rrjetet fikse kanë pasur reduktim të ndjeshëm në 5 vitet e fundit, shërbimet e aksesit broadband nga rrjete fikse kanë pasur rritje të qëndrueshme vjetore gjatë kësaj periudhe kohore. Numri i pajtimtarëve me akses broadband fikse në fundvitin 2015 arriti në rreth 243 mijë, që përbën një rritje me rreth 17% në krahasim me fundvitin 2014. Norma e penetrimit për popullsi dhe për familje të pajtimtarëve me akses broadband fikse në fund të vitit 2015 ishte 9% dhe 33% përkatësisht. Altelecom dhe 3 operatorët kryesorë alternativë patën rritje të numrit të pajtimtarëve me 5-18%. Pjesët e tregut të këtyre operatorëve kanë qenë të qëndrueshme dhe Altelecom zotëron 40% të tregut.

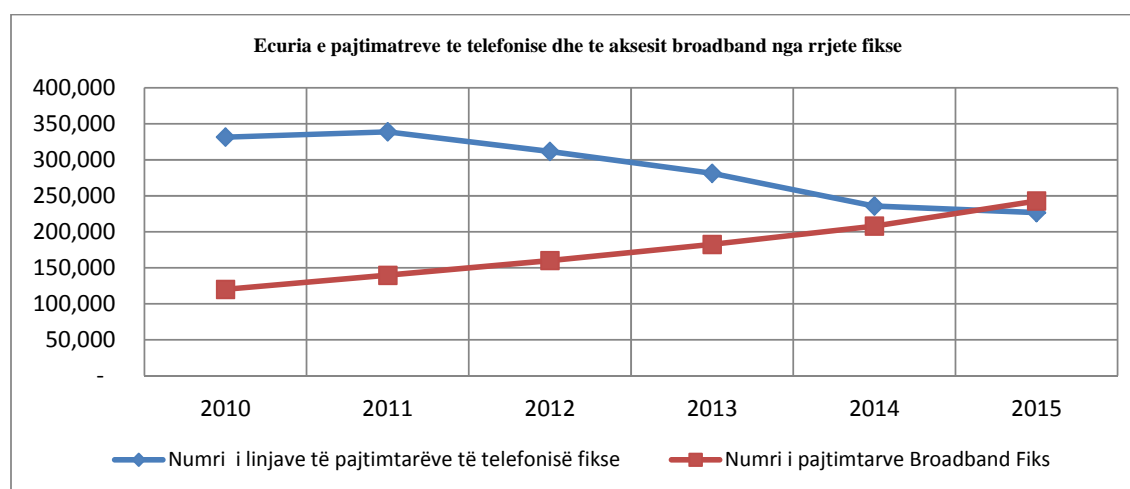
TABELA IV.1 ECURIA E NUMRIT TË PAJTIMTARËVE TË AKESIT BROADBAND NGA RRJETE FIKSE 2010-2015

	Albtelecom	Abcom	Abissnet	ASC	OA te tjere	Total Broadband Fiks
2010	70,597	13,575	7,000	5,666	23,162	120,000
2011	60,055	29,321	15,321	10,129	24,871	139,697
2012	66,757	35,870	17,719	11,777	27,965	160,088
2013	73,242	43,430	20,562	15,432	29,890	182,556
2014	82,747	47,480	23,259	28,489	25,956	207,931
2015	97,597	51,093	24,497	31,357	38,326	242,870
Ndryshimi 2015/2013	18%	8%	5%	10%	48%	17%

Tabela e mesiperme jep në mënyrë më të detajuar ecurine e numrit te pajtimtareve me akses broadband ne periudhen 2000-2015 si dhe per operatoret kryesore ne treg. Te gjithë operatorët kryesore vihet re se kane ecuri pozitive ne 3-4 vitet e fundit.

Tendenca e kunderta te zhvillimit te aksesit broadband nga rrjete fikse dhe telefonise fikse vihen me qarte ne figuren me poshte, ku vihet re se pavaresisht se ne 2010 numri i pajtimtareve me akses broadband ishte shume me i vogel se numri i pajtimtareve te telefonise fikse, ne vitin 2015 numri i pajtimatrve me akses broadband nga rrjete fikse eshte me i madh se numri i pajtimtareve te telefonise fikse.

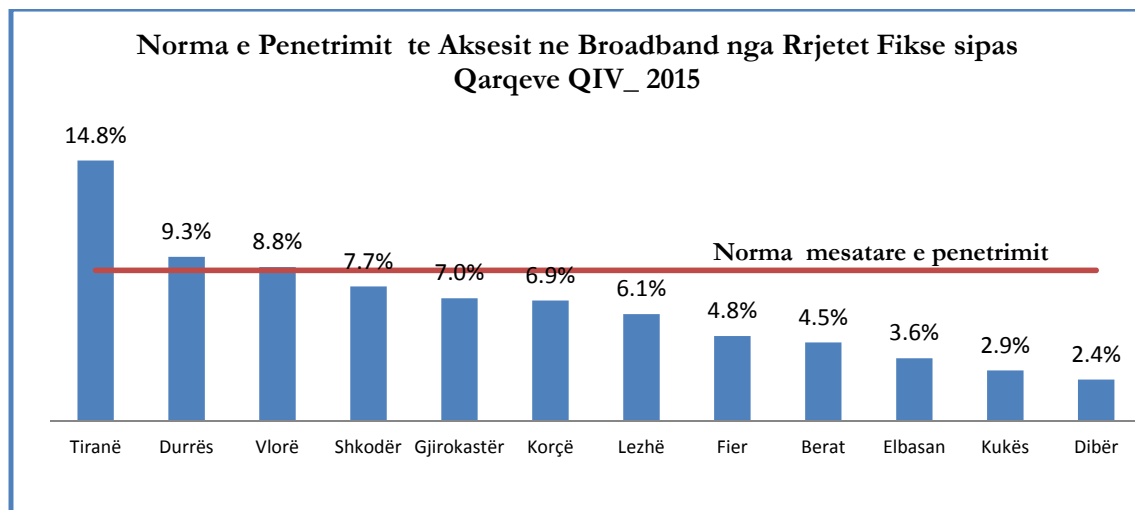
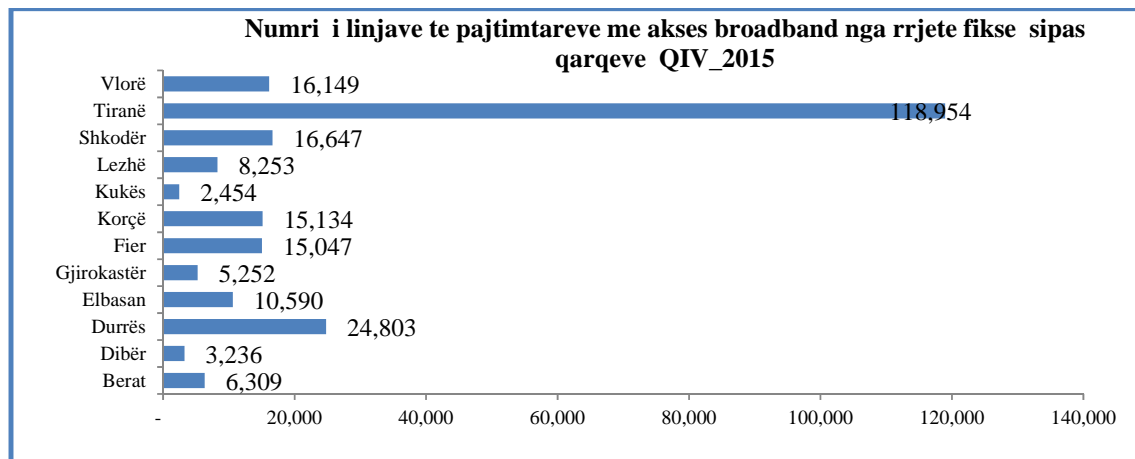
FIGURA IV.4. ECURIA E PAJTIMTAREVE TE TELEFONISE DHE TE AKSESIT BROADBAND NGA RRJETE FIKSE

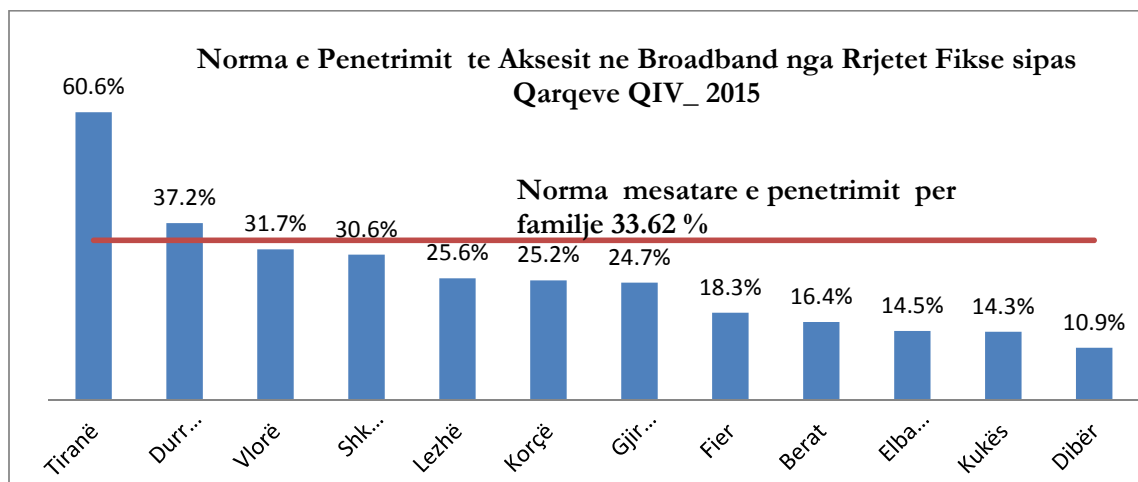

Figurat e meposhteme parqesin numrin e pajtimtarev me akses broadband nga rrjete fikse sipas qarqeve dhe normen e penetrimit per banore dhe per familje. Te dhenat tregojne se rreth

gjysma e pajtimtarev me akses broadband jane ne qarkun e Tiranes, e cila ka dhe nivelin me te larte te perdorim me 14.8% te banoreve dhe 60% te familjeve me akses broadband. Qarqet Shkodres, Vlores dhe Durresit kane 31%-37% te familjeve me akses broadband nga rrjete fikse, ndersa qarqet e tjera variojne me 11-26% perdorim per familje.

FIGURA IV.5. ECURIA E PAJTIMATREVE TE AKSESIT BROADBAND NGA RRJETE FIKSE SIPAS QARQEVE (2015)

IV.1.2.2 Paketat e integruara (Bundles)

Te dhenat e mesiperme tregojne se sherbimi telefonik per disa vjet tashme rezulton te kete marre rol dytesor ne sherbimet nga rrjete fikse, ndersa nxitesi kryesor i zhvillimit te ketyre rrjeteve jane sherbimet e aksesit broadband dhe sidomos sherbimet e integruara. Ofrimi i sherbimeve te rrjeteve fikse me paketa (bundles) te sherbimeve te aksesit ne Internet, telefonise fikse dhe TV (CaTV ose IPTV) rezulton te jete forma predominuese e konkurrences midis operatoreve te rrjeteve fikse.

Gjatë vitit 2015, numri i pajtimtarëve me shërbime të integruara në shporta triple play (Telefoni, Internet dhe TV), u rrit rreth 3 herë në krahasim me vitin 2014. Albtelecom pati rritjen më të madhe të këtyre pajtimtarëve (me rreth 4 herë). Tabela e mëposhtëme paraqet ecurinë e numrit të pajtimtarëve të Albtelecom me akses broadband dhe shërbime të integruara. 63% e pajtimtarëve me akses broadband të Albtelecom në fund të vitit 2015 ishin pajtimtarë të shportave trefishe (Telefoni, Internet dhe IPTV).

TABELA IV. 2: NUMRI I PAJTIMATRËVE ME SHËRBIME TË INTEGRUARA TË ALBTELECOM

	2013	2014	2015	Ndryshimi 2015/14
Numri total i pajtimtarëve me akses broadband	73,242	82,747	97,597	18%
Numri i pajtimtareve qe kane akses ne sherbime te integruara (TV, Internet, telefoni)	70,961	76,230	93,873	23%
Telefoni fikse dhe Internet	70,961	60,939	32,293	-47%
Telefoni fikse, Internet dhe IPTV		15,291	61,580	303%

IV.1.2.3 Teknologjia

Në tregun e aksesit broadband me pakicë ekzistojnë mundësi të ndryshme për realizimin e shërbimeve të aksesit nëpërmjet rrjetit telefonik tradicional (ADSL), aksesit nëpërmjet rrjeteve optike fibër (FTTH, FTTB, FTTC / FTTN), Ëired (CATV). Te dhenat e tregut tregojnë se teknologjia mbizoteruese është DSL e ndjekur nga kabllor koaksial. Shumica e lidhjeve DSL janë me rrjete të kombinuar fiber optike dhe bakri (FTTN/FTTC). Figura e mëposhteme parqet shpërndarjen e lidhjeve broadband fiks sipas teknologjise në Shqipëri dhe mesataren në vendet e BE. DSL është teknologjia kryesor në Shqipëri dhe në BE. Në Shqipëri lidhjet DSL përbejnë 63% të totalit të lidhjeve broadband fiks, dhe shumica e tyre është me kombinim fiber optike + linje bakri apo FTTN/FTTC.

FIGURA IV.7: LIDHJET BROADBAND FIKS SIPAS TEKNOLOGJISE SHQIPËRI V BE 2015

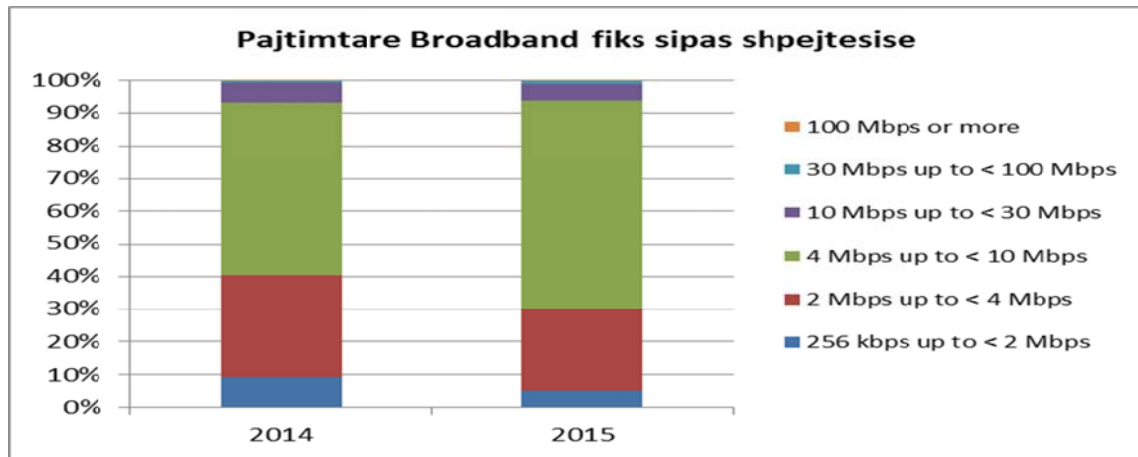
Burimi: AKEP dhe Digital Agenda Scoreboard KE

Lidhjet me fiber optike në Shqipëri (FTTH/B) përbejnë 7% të totalit të lidhjeve, nivel i krahasueshem me BE me 9%. Lidhjet kabllore në Shqipëri përbejnë 23%, ndërsa NGA kabllor (DOC SIS 3.0 dhe me shume) përben vetëm 14% të totalit të lidhjeve kabllore, ndërsa në vendet e BE atë përbejnë 80%. Pajtimtarët me lidhje në NGA (FTTx + NGA kabllore) në Shqipëri përbejnë 63% të të gjitha lidhjeve broadband, ku shumica e tyre janë në ADSL në FTTN/C, ndërsa në vendet e BE ky proporcion është 35% ku shumica janë VDSL, FTTH/B dhe Cable DOC SIS 3.0.

IV.1.2.4 Shpejtësia e aksesit broadband

Figura e mëposhteme tregon shpërndarjen e pajtimtarëve me akses broadband në internet në rrjetet fikse sipas shpejtësive të përdorura në 2014 dhe 2015. Sic mund të vihet re shpejtësia me e përdorur është 4-10 Mbps me 64% në 2015 nga 53% në 2014. Në këto dy vite vihet re se është reduktuar pjesa e pajtimtarëve me shpejtësi me pak se 4 Mbps: nga 36% në 2014 në 30% në 2015.

FIGURA IV.8: SHPËRNDARJA E PAJTIMTARËVE ME AKSES BROADBAND FIKS SIPAS SHPEJTËSISE 2014-2015

Te dhenat e mesiperme tregojne se rreth 90% e pajtimtareve me akses broadband nga rrjete fikse kane akses me shpejtesi 2-10Mbps. Megjithate te dhena me te detajuara tregojne se ne intrevalin 4-10 Mbps, pjesa me e madhe e perdoruesve jane me shpejtesi 4-6Mbps.

Per aksesin broadband nga rrjete fikse, rezulton se shpejtesia me perdorur eshte 2-4Mbps dhe teknologjia mbizoteruese eshte ADSL.

IV.2 Sherbimet nga rrjetet celulare

Tabela e mëposhtëme paraqet disa tregues kryesorë të volumit të shërbimeve celulare për vitet 2013-2015 dhe normën e ndryshimit vjetor të tyre.

TABELA IV.3: TREGUES KRYESORË TË VOLUMIT TË SHËRBIMEVE CELULARE 2013-2015

Treguesi/viti	2013	2014	2015	Ndryshimi vjetor 2015/2014
Numri i përdoruesve aktivë	3,685,983	3,359,654	3,400,955	1%
Numri i përdoruesve sipas kartave SIM	5,282,350	4,881,666	4,736,175	-3%
Numri pajtimtarëve që kanë përdorur akses në Internet broadband UMTS:	1,231,259	907,975 ³	1,297,281	43%
Nëpërmjet aparatit celular	1,119,892	787,650	1,175,341	49%
Nëpërmjet USB (jo aparate celulare)	111,367	120,325	121,940	1%
Thirrje telefonike (dalëse) të gjeneruara nga përdoruesit (minuta)	6,769,300,966	7,301,024,035	7,409,377,519	1%
Numri i mesazheve SMS të gjeneruara	1,689,200,882	1,826,346,190	1,599,360,701	-12%

Nga të dhënat e tabelës vihet re se numri i përdoruesve të shërbimeve celulare (GSM) dhe sasia e thirrjeve të gjeneruara nga përdoruesit celularë në vitin 2015 nuk ka pasur ndryshime të ndjeshme në krahasim me vitin 2014 (rritje me 1% ose reduktim me 3%). Përdorimi i mesazheve SMS pati reduktim të ndjeshëm me 12%. Ndërsa përdorimi i shërbimeve tradicionale celulare (thirrje, SMS) ishte me ulje ose i qëndrueshëm në krahasim me vitin 2014, përdorimi i shërbimeve të aksesit broadband UMTS (3G/4G) pati rritje të ndjeshme në vitin 2015, dhe numri i përdoruesve që kanë përdorur aksesin broadband celular është rritur me 43%.

IV.2.1 Telefonia celulare

Numri i përdoruesve celularë aktivë në fund të vitit 2015 ishte 3.40 milion, që përbën një rritje të vogël me 1% në krahasim me vitin 2014 (3.36 milion përdorues aktivë). Albtelecom dhe Vodafone patën rritje me 12% dhe 4% respektivisht, ndërsa TA dhe Plus patën reduktim me 3% dhe 16% respektivisht. Përsa i përket numrit të përdoruesve sipas kartave SIM në fund të 2015 ishin rreth 4.7 milion përdorues që përbën një reduktim me 3% në krahasim me vitin 2014. Vodafone, Albtelecom dhe Plus patën rritje me 2-16%, ndërsa TA pati reduktim me 19%.

³ Ndryshimi i madh në 2014 në krahasim me 2015 dhe 2013 vjen edhe për shkak të ndryshimit të menyres së raportimit të këtij treguesi.

Tendenca në rënie e numrit të kartave SIM në 3 vitet e fundit si dhe qëndrueshmërisë së numrit të përdoruesve aktivë në 2 vitet e fundit gjykohet se kanë ardhur për shkak të reduktimit të zotërimit të disa kartave SIM nga një përdorues.

FIGURE IV.10 ECURIA E NUMRIT TË PËRDORUESVE AKTIVË CELULARË 2010-2015

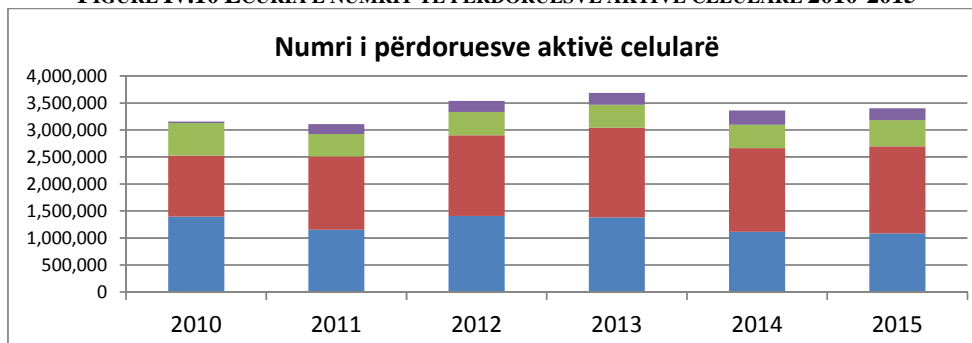
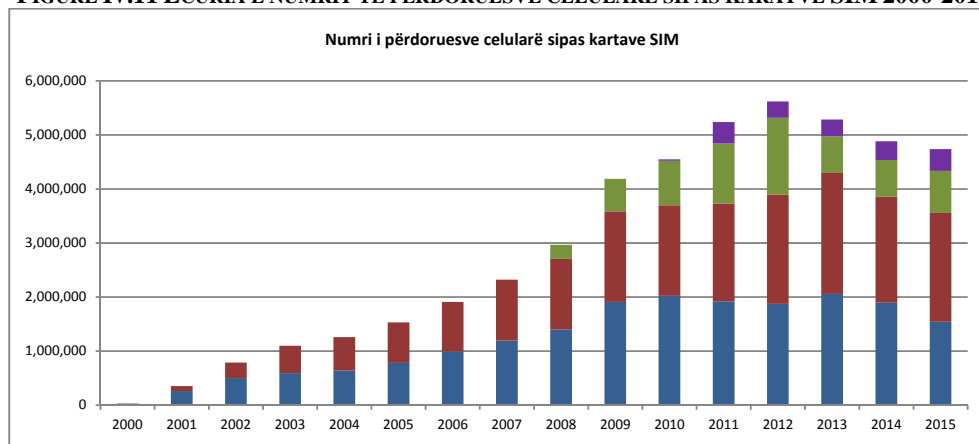

FIGURE IV.11 ECURIA E NUMRIT TË PËRDORUESVE CELULARË SIPAS KARTAVE SIM 2000-2015

Proporcioni i përdoruesve aktivë ndaj kartave SIM aktive në 2015 ishte 72% për të katër operatorët së bashku, duke variuar nga 55% për Plus 80% për Vodafone. Norma e penetrimit (përdorues për 100 banorë) në fund të 2015 ishte 120% sipas përdoruesve aktivë dhe 167% sipas kartave SIM.

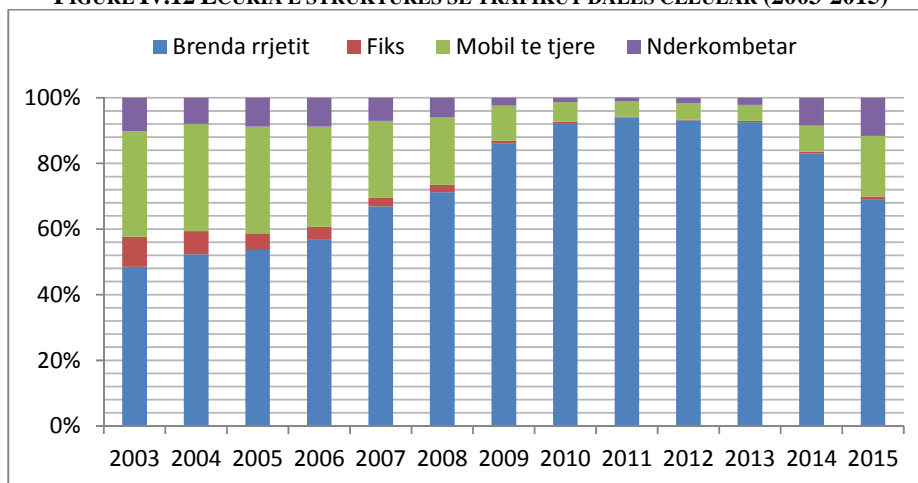
Ndryshimi më i ndjeshëm në numrin e përdoruesve celularë është vënë re në segmentin e përdoruesve me kontratë, numri i të cilëve u reduktua me 17% në krahasim me vitin 2014. Numri i përdoruesve aktivë me parapagim u rrit me 3%.

Në fund të vitit 2015 përdoruesit me parapagim përbënin 93% të numrit total të përdoruesve aktivë celularë krahasuar me 92% në 2014. Vodafone dhe T-Albania kanë 95% të përdoruesve aktivë me parapagim ndërsa për Altelecom dhe Plus ky proporcion është 85% dhe 90% respektivisht.

Trafiku i gjeneruar nga rrjetet celulare gjatë vitit 2015 arriti në rreth 7.4 miliard minuta, e cila përbën një rritje të vogël me rreth 1.5% në krahasim me vitin 2014. Megjithatë sasia totale e thirrjeve nuk pati ndryshim të madh, llojet e ndryshme të thirrjeve patën ndryshime të ndjeshme. Në vitin 2015 thirrjet brenda rrjetit u reduktuan me 16% ndërsa thirrjet drejt rrjeteve të tjera celulare (off-net) u rritën me 2.4 herë në krahasim me vitin 2014. Rritje të ndjeshme patën dhe thirrjet drejt rrjeteve fikse dhe thirrjet ndërkombëtare me 37 - 41%. Këto

ndryshime kanë sjellë dhe ndryshim të strukturës së trafikut dalës gjatë vitit 2014 siç mund të vihet re nga grafiku i mëposhtëm.

FIGURE IV.12 ECURIA E STRUKTURËS SË TRAFIKUT DALËS CELULAR (2003-2015)

Pesha e thirrjeve brenda rrjetit ndaj totalit të thirrjeve dalëse në vitin 2015 u reduktua në 69% krahasuar me 84% në 2014. Pesha e këtyre thirrjeve për Vodafone dhe Telekom Albania në 2015 ishte 75-77% krahasuar me 87-88% në 2014. Edhe tek Albtelecom dhe Plus është vënë re reduktim i peshës së këtyre thirrjeve nga 58-67% në 2014 në 40-41% në 2015. Sasia e thirrjeve drejt rrjeteve të tjera celulare kombëtare pati rritjen më të madhe në 2015 dhe pesha e tyre në totalin e thirrjeve dalëse celulare në 2015 arriti në 18% krahasuar me 8% në 2014.

Thirrjet ndërkombëtare kanë pasur rritje të ndjeshme në 2015 dhe pesha e tyre arriti në 12% krahasuar me 8% në 2014. Sasia e thirrjeve drejt rrjeteve fikse pati rritje të ndjeshme në 2015, por nuk ka ndikuar në peshën e tyre në totalin e thirrjeve dalëse, e cila vazhdon të jetë 1%. Më shumë detaje për ndryshimet në strukturën e trafikut të thirrjeve celulare gjatë vitit 2015 janë dhënë në seksionin e masave rregulluese.

Numri i mesazheve SMS të dërguara nga përdoruesit celularë në 2015 u reduktua me 12% në krahasim me 2014. Kjo tendencë është e kundërt me rritjet e ndjeshme vjetore në 2013 dhe 2014.

Rënia e përdorimit të mesazheve SMS dhe rënia e ndjeshme e normës së rritjes së thirrjeve telefonike në rrjetet celulare gjykohet se kanë ardhur për shkak të rritjes së ndjeshme të përdorimit të aksesit në Internet në rrjetet celulare dhe efektit të zëvendësimit të mesazheve SMS dhe thirrjeve me mesazhe/thirrje nga aplikacionet OTT (Over The Top) në Internetin në aparat celular si ehatsup, viber etj.

Përdorimi mesatar mujor i shërbimeve celulare:

Në vijim është dhënë një tabelë me të dhëna për përdorimin mesatar mujor të thirrjeve telefonike dhe mesazheve SMS për përdorues celularë në 2010 deri në 2014, sipas dy treguesve të përdoruesve: përdorues aktiv dhe karta SIM. Përdorimi mesatar mujor për përdorues është llogaritur sipas thirrjeve dalëse (thirrje që gjenerohen nga një përdorues) dhe thirrjeve hyrëse (thirrjet e marra nga një përdorues), të matura në minuta.

TABELA IV.4: PËRDORIMI MESATAR MUJOR I SHËRBIMEVE CELULARE 2010-2015⁴

	2011	2012	2013	2014	2015	Ndryshimi 2015/2014
Përdorues Aktive						
Thirrje dalëse në muaj	130	152	156	172	182	17%
Thirrje të marra (hyrëse) në muaj	147	168	167	168	171	2%
MOU*	277	320	323	341	353	9%
SMS (dalëse) në muaj	19	35	39	43	39	0%
Përdorues Karta SIM						
Thirrje dalëse në muaj	83	93	103	120	128	24%
Thirrje të marra (hyrëse) në muaj	94	103	111	117	120	8%
MOU*	177	196	214	237	248	16%
SMS (dalëse) në muaj përdorues SIM	12	21	26	30	28	8%

Gjatë vitit 2015, një përdorues celular aktiv (që ka kryer komunikim në 3 muajt e fundit) ka kryer mesatarisht 183 minuta thirrje dalëse dhe ka marrë dhe ka dërguar 39 mesazhe SMS në muaj. Këto vlera përdorimi janë më të vogla nëse si numër përdoruesish celular i referohemi numrit të kartave SIM aktive, 128 minuta dalëse dhe 28 SMS në muaj. Sasia e thirrjeve në minuta të gjeneruara (dalëse) mesatarisht gjatë një muaji në vitin 2015 është rritur me 6% në krahasim me 2014 nga një përdorues aktiv dhe me 7% nga përdorues të kartave SIM. Përdorimi i mesazheve SMS ka pasur reduktim me 7-9% për përdoruesit e kartave SIM dhe përdoruesit aktive celulare.

IV.2.2 Aksesi broadband ne rrjete celulare 3G/4G:

Numri i përdoruesve aktivë (përdorim 3 muajt e fundit) të shërbimeve me akses broadband nga rrjetet celulare (3G/4G nga aparatet celulare dhe me karta USB/modem) në vitin 2015 ishte rreth 1.3 milion apo 43% më shumë se në vitin 2014. Përdorimi i aksesit broadband nga rrjetet 3G/4G është rritur me 49% për aksesin nëpërmjet aparateve celulare dhe me vetëm 1% nëpërmjet aparateve të tjerë me USB/Modem.

⁴Të dhënat e plota për këtë llogaritjen e këtyre treguesve për vitin 2015 janë të disponueshem vetëm pas datës 10 Prill 2016.

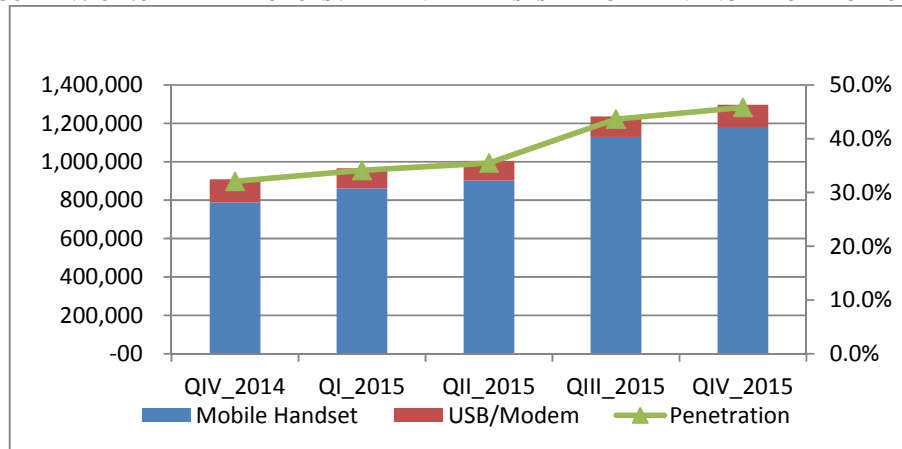
Penetrimi për popullsi i përdoruesve aktivë celularë të aksesit broadband nga rrjetet 3G dhe 4G arriti në 46% në fundvitin 2015 krahasuar me 35% në fundvitin 2014. Të tre operatorët me rrjete 3G/4G kanë pasur rritje të numrit të përdoruesve aktivë të shërbimeve akses broadband nëpërmjet aparatave celulare. Vodafone dhe Altelecom kanë pasur reduktim të numrit të përdoruesve me karta USB/modem, ndërsa Telekom Albania ka pësuar rritje të këtij treguesi.

TABELA IV.5: ECURIA E NUMRIT TË PËRDORUESVE AKTIVË TË AKSESIT BROADBAND NGA RRJETET CELULARE⁵

	Telekom Albania		Vodafone		Altelecom(EM)		Total	
	Aparat celular	USB/Modem	Aparat celular	USB/Modem	Aparat celular	USB/Modem	Aparat celular	USB/Modem
2011	46,000	9,000	202,756	25,493			248,756	34,493
2012	222,882	17,833	371,426	37,572			594,308	55,405
2013	279,428	32,138	568,207	66,086	272,257	13,143	1,119,892	111,367
2014	163,797	61,549	503,855	46,341	119,998	12,435	787,650	120,325
2015	278,886	97,087	686,805	20,075	209,650	4,778	1,175,341	121,940
Ndryshimi 2015/2014	70%	58%	36%	-57%	75%	-62%	49%	1%

Të dhënat periodike sipas tremujorëve tregojnë se rritja e ndjeshme e përdoruesve të aksesit broadband në rrjete celulare gjatë vitit 2015 ka ndodhur në Tremujorin e III 2015, kur operatorët celularë filluan ofrimin e shërbimeve me rrjete 4G.

FIGURE IV.13 NUMRI I PËRDORUESVE AKTIVE TË AKSESIT BROADBAND NGA RRJETET CELULARE

Rritja e përdorimit të aksesit broadband nga rrjetet celulare 3G/4G në vitet e fundit vihet re dhe në rritjen e volumit të të dhënave të transmetuara në rrjetet celulare. Në vitin 2014 rritja

⁵ Të dhënat për vitet 2011-2013 janë për numrin e përdoruesve që kanë përdorur të paktën 1 herë gjatë vitit aksesin broadband në rrjet celular, ndërsa për vitet 2014-2015 numri i pajtimatrëve me përdorim të paktën 1 herë gjatë 3 muajve të fundit të vitit.

vjetore e trafikut të të dhënave në rrjetet celulare ishte 148%, dhene vitin 2015 rritja vjetore ishte 100%.

IV.2.2.1 Mbulimi dhe tregues te shpejtesses se aksesit broadband ne rrjete celulare

Tabela e meposhteme paraqet mbulimin territorial dhe te popullsise me rrjete celulare GSM dhe UMTS (3G) per vitet 2014-2015.

TABELA IV.6: TREGUES TE MBULIMIT ME RRJET CELULARE

Periudha		Mbulimi i territorit me rrjet GSM	Mbulimi i territorit me rrjet UMTS	Mbulimi i popullsise me rrjet GSM	Mbulimi i popullsise me rrjet UMTS
		%	%	%	%
2014	Telekom(AMC)	93	86	100	96
	Vodafone	95	88	100	99
	Albtelecom	93	86	99	83
	Plus	90	-	99	-
2015	Telekom(AMC)	93	87	100	96
	Vodafone	95	88	100	99
	Albtelecom	94	87	99	90
	PLUS	90	-	99	-

Testimet e kryera nga AKEP me programet TEMS Investigation dhe TEMS Discovery për matjen e shpejtësisë së shkarkimit të të dhënave në rrjetet e operatorëve celulare, tregojnë se shpejtësia mesatare në matjet e realizuara varion nga rreth 2 Mbps në rreth 18 Mbps.

Theksojmë se matjet për të cilat janë nxjerre këto të dhëna paraparake janë kryer në një periudhë kohe brenda një ditë për qytetin e Tiranës. Për të patur një vlerësim real të shpejtësisë së shkarkimit të të dhënave për të katër operatorët celulare, sipas përcaktimeve të rregullores Nr.16 datë 16.04.2010 për “Treguesit e Cilësisë së Shërbimit”, duhet të nxiren mesataret e matjeve në periudha të ndryshme të ditës, për ditë të ndryshme brenda muajit, si dhe për muaj të ndryshëm brenda vitit, duke marrë në konsideratë dhe profilet e përdoruesve.

IV.3 Tarifat e telefonise dhe aksesit broadband

IV.3.1 Tarifat e telefonise fikse

Tendence e viteve të fundit të operatorëve të telefonisë fikse ka qene promovimi i paketave tarifore me përfshirje minutash thirrje telefonike në pajtim mujor (bundles of minutes) si dhe kombinim të shërbimeve të telefonisë dhe aksesit në Internet (bundles of services). Operatorët më të mëdhenj alternative si Abcom dhe ASC tradicionalisht janë ofrues të shërbimeve akses në internet, telefoni dhe transmetim të shërbimeve televizive, dhe ofrojnë dhe paketa të integruara më të tre shërbimet në një shportë dhe me tarifë mujore të përbashkët. Gjatë vitit 2014 edhe Albtelcom filloi ofrimin e paketave trefishe, Telefoni, Internet dhe IPTV, madje edhe paketa me kater sherbime (telefoni fikse, Internet, TV dhe telefoni celulare). Deri në fund të 2014 rreth 20% e pajtimtarëve familjarë me akses broadband të Albtelcom ishin përdorues të paketave 3-fishe (telefoni, Internet dhe IPTV).

AKEP nepermjet analizes se tregut ne 2013 dhe me VKD nr.2337, date 30.07.2013, vendosi qe Albtelcom ka status me FNT ne tregun me pakice te aksesit dhe thirrjeve telefonike nga vendndodhje fikse, por bazuar ne nje sere faktoresh vendosi per heqjen e detyrimit te kontrollit te tarifave me pakice te pajtimtareve, duke filluar nga data 1.01.2014.

Albtelcom gjatë vitit 2014 kreu rritje të tarifave të disa lloje të thirrjeve telefonike dhe tarifës së pajtimit mujor për kategorinë familjare nga 530 lekë/muaj (me TVSH) në 700 lekë/muaj (me TVSH). Rritja e pajtimit mujor u shoqërua me përfshirje të 60 minutave ndërkombëtare dhe minutave brenda rrjetit Albtelcom në kohën off-peak, në pagesën fikse të pajtimit mujor, heqje të tarifës fikse për thirrje si dhe përfshirje të akses në Internet me shpejtesi 1 Mbps dhe kapacitet 1GB doëload. Rritja e pajtimit mujor dhe përfshirja e minutave falas në pajtim mujor rezultojne te jenë në linjë me mënyrën e tarifimit në vende të tjera të telefonisë fikse dhe që synojnë njëkohësisht të nxisin konsumin e thirrjeve telefonike fikse.

Tabela e meposhteme paraqet nivelin e tarifave te pajtimit mujor per perdoruesit familjare te paketes standard, cfare perfshihet ne pagesen e pajtimit mujor dhe nese ka paketa te tjera opsionale per perdorim te ulet dhe detaje mbi keto paketa. Te dhenat jane per vitin 2013/2014 per vendet e rajonit dhe per Shqiperine eshte perditesuar me ndryshimet e kryera nga Albtelcom ne Qershor 2014 dhe qe jane ende ne fuqi.

TABELA IV.7: KRAHASIM I TARIFAVE TE PAKETES STANDARDE TE ALBTELECOM ME VENDET E SEE (2013/14)

Shteti	Tarifa standard e pajtimit mujor me TVSH (€)	Vlera e njesive te thirrjeve telefonike te perfshira ne Pajtim mujor		A ka pakete me perdorim te ulet?	Kufizime per paketen me perdorim te ulet	Tarifa mujore e paketes me perdorim te ulet me TVSH (€)	Vlera e njesive te thirrjeve telefonike te perfshira ne Pajtim mujor	
		Sasia e thirrjeve	Vlera nominale per cdo njesi thirrje (€)	Baza e ofrimit?			Sasia e thirrjeve	Vlera nominale per cdo njesi thirrje (€)
Croatia	9.92	60 minutes	0.039 per minute	Super 30	Vetem per perdorues qe marrin asistence sociale	4.96	-	-
Iceland	12.44	-	-	Nuk ka	-	-	-	-
FYR Macedonia	7.65	-	-	Pjese e sherbimit universal me 4 plane tarifore: 1. Tarife minimale 2. Tarife per persona me aftesi te kufizuara 3. Model me tarifa sociale me parapagim 4. Tarifa per pensioniste	-	4.96	0	2.439
Montenegro	6.07	100 minutes of local off-peak calls	0.022 (19-07h)	Yes (mini package)	Residential users only	3.094	0	-
Serbia	4.51	300 pulses	0.004	Yes. Commercial offer	Fully disabled customers	50% off the regular price	300 pulses	0.004
Turkey	6.44	3,000 minutes of on-net call	-	Yes. Commercial offer	-	5.548	3,000 minutes of on-net call	-
Albania	5.00	Unlimited on-net off-peak calls + 60 international minutes + Internet 1 Mbps	-0.036-0.050 (on-net) (20.00-08.00) - 0.132 Interenaltioanl	None	-	-	-	-
Bosnia & Herzegovina BH Telecom Telekom Srpske HT Mostar	• 5.85 • 6.55 • 7.78	100 minutes of local calls in peak time	• 0.020/min • 0.018/min • 0.016/min	Yes	families of soldiers died in the ëar, disabled veterans, people ëith disabilities	2.512	100 minutes of local calls in peak time	• 0.020/min • 0.018/min • 0.016/min
Kosovo*	9.36	2,500	0.046	Yes	-	5.788	75	0.046

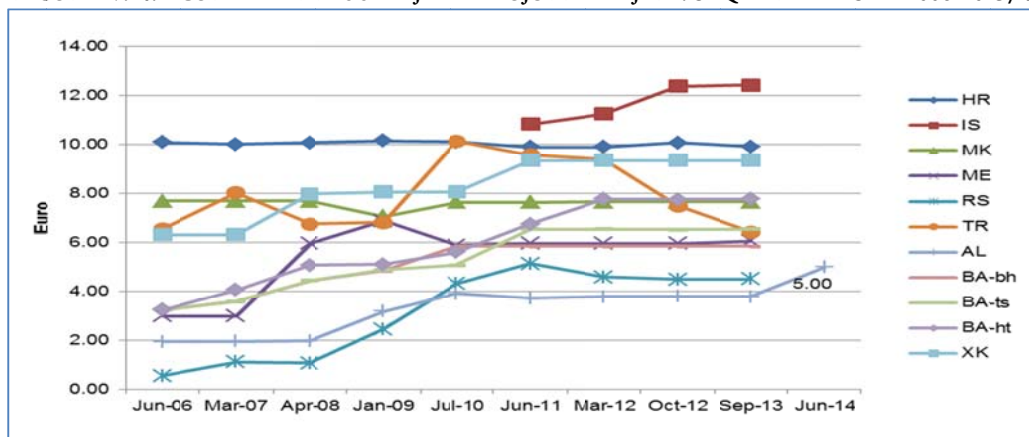
Burimi: AKEP dhe Cullen International Report 4, April 2014

Nga tabela mund te vihet re se:

- Tarifa e pajtimit mujor standard e Albtelecom ne nivelin 5 Euro/muaj eshte me uleta ne rajon, pervec Serbise qe e ka 4.5 Euro (aktualisht eshte 5.47 euro)
- Vendet qe kane pasur Pajtim mujor te ulet si Serbia, Mali i Zi, Maqedonia kane levizur drejt rritjes se tarifes se pajtimit mujor dhe ndryshimet ne Shqiperi te kesaj tarife duken te ngjashme me keto vende (Figura III.6);
- Sasia dhe vlera monetare e thirrjeve te perfshira ne tarifen mujore te Albtelecom jane me te lartat ne rajon (pozitive per perdoruesin). Njekohesisht ne tarifen mujore te

- Albtelecom perfshihet dhe akses ne Internet 1Mbps, qe perben perfitim shtese per perdoruesit e kesaj pakete;
- Vlera e tarifes se pajtimit mujor te paketes standarde te Albtelecom eshte ne nivel te ngjashem me tarifen e pajtimit mujor te paketave me perdorim te ulet ne Kroaci, Maqedoni, Turqi dhe Kosove dhe me perfitime ekstra (njesite te thirrjeve dhe aksesit ne Internet) me te medha se ne keto vende.

FIGURA IV.14: ECURIA E TARIFËS SË PAJTIMIT MUJOR FAMILJARE: SHQIPËRI DHE SEE 2006-2013/4

Burimi: Cullen International Report 4, April 2014 dhe AKEP.

Nga informacioni me i perditesuar i vitit 2015 i tarifave te operatoreve incumbent ne vendet e rajonit per paketat standard tregon se perseri paketa e Albtelecom eshte nga paketat me Pajtim mujor me te ulet, madje edhe se Serbia qe duket se ka rritur pajtimin mujor krahasuar me vitin 2013.

TABELA IV.8: KRAHASIM I TARIFAVE TE PAKETES STANDARDE TE ALBTELECOM ME VENDET E SEE (2015)

Shteti	Programi	Tarifa (Euro)	Minuta brenda rrjetit	Minuta kombetare
Shqiperia	Paketa baze familjare	5.00	pa limit (off-peak)	60
Serbia	Paketa standarte	5.47	N / A	150
Rumania	Paketa Small	7.26	pa limit	100
	Paketa Medium	10.34	pa limit	200
	Paketa Large	12.54	pa limit	400
Kroacia	Super 60	9.75	60	N / A
	Halo non stop	14.95	pa limit	N / A
	Halo non stop+	16.90	pa limit	N / A
Bosnje Hercegovina	Paketa baze	7.65	150	N / A
	Paketa sociale	2.50	100	N / A
	Phone 15	8.95	200	N / A
	Phone 25	14.92	400	N / A
	Flat BiH	29.84	3000	300
	Senior plus	8.95	150	N / A

Mali i Zi	Tarifne opcije	5	N / A	50*
	Tarifne opcije	9.9	N / A	120*
	Tarifne opcije	19.9	N / A	250*
Kosova	TiKtel 0	3.99	0	N / A
	TiKtel 300	5.49	30	N / A
	TiKtel 1000	7.99	120	N / A
	TiKtel NS	15.99	180	N / A

(*)Shtuar ketyre minuta edhe minuta nderkombetare

Burimi: Kerkimi i AKEP (Qershor 2015)

Paketat standarde të operatorëve alternativë kanë tarifë pajtimi mujor shumë të ulët, madje ASC dhe Telekom Albania ofrojnë dhe paketa tarifore me parapagim (Pajtim mujor zero). Karakteristikë tjetër e operatorëve Alternativë është ofrimi falas i thirrjeve brenda rrjetit (të përfshira në pagesën mujore).

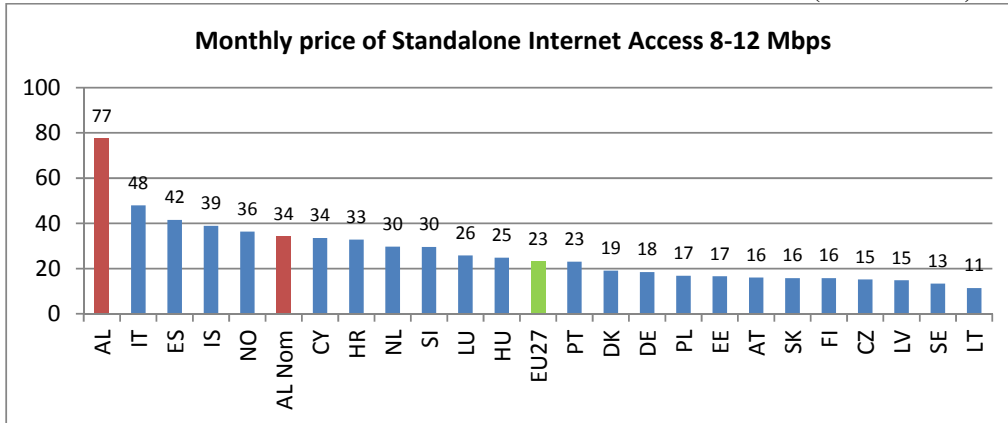
IV.3.2 Tarifimi i shërbimit të aksesit broadband

Shërbimi i aksesit broadband mund të tarifohet si shërbim me vehte (stand alone) ose si pjesë e paketave me disa shërbime të tjera si Telefoni dhe/ose TV, të integruara në një paketë dhe me një tarifë të vetme mujore (bundles). Ecuria e numrit të pajtimtareve dhe politikat tarifore të operatorëve tregojnë për një rritje të ndjeshme të tarifimit me paketa të integruara në vitet e fundit. Me poshtë paraqiten krahasime të tarifave të paketave të ndryshme të aksesit broadband të Albtelecom me vendet e BEREC. Tarifat janë në Euro me TVSH dhe të axhustuara me kursin e këmbimit për fuqinë blerëse (PPP) dhe për Shqipërinë është përdorur kursi 1 Euro=62 lek. Pra në terma nominale me kursin e këmbimit të tregut tarifat e paraqitura në figurat e mëposhtme janë me shumë se dy here më të lira, por për krahasueshmëri me fuqinë blerëse të njëjta me vendet e BEREC përdoret kursi i cituar PPP.

Aksesi broadband (stand alone)

Si tarifë krahasuese për Albtelecom është marrë tarifa standarde ADSL 4799 lek/muaj për akses 8Mbps pa limit. Nga krahasimi vëhet re se kjo tarifë e korrektuar për fuqinë blerëse në Shqipëri (PPP) është 77 Euro dhe rreth 3 here më e lartë se mesatarja e vendeve të BE.

FIGURA IV.15: KRAHASIMI I TARIFAVE MUJORE TE AKSESIT BROADBAND (STAND ALONE)

Paketa te integruara Internet dhe telefoni

FIGURA IV.16: KRAHASIMI I TARIFAVE MUJORE TE AKSESIT BROADBAND (TELEFONI DHE INTERNET)

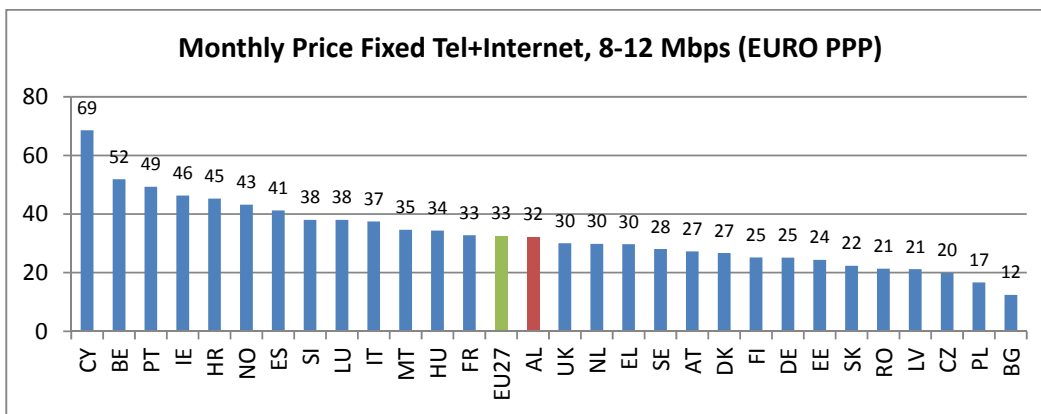
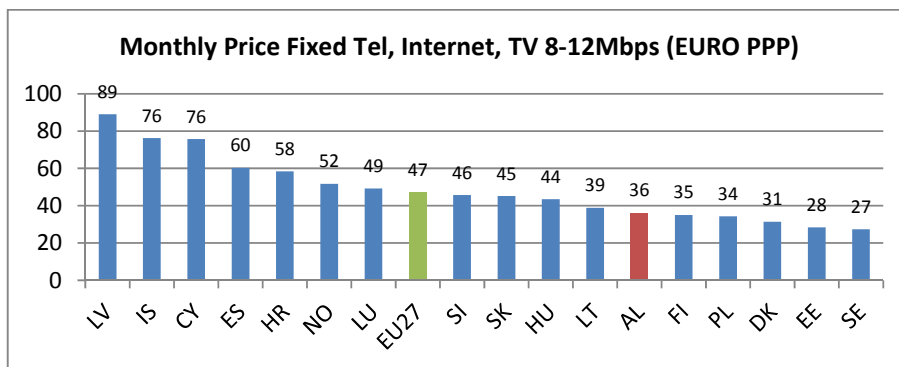
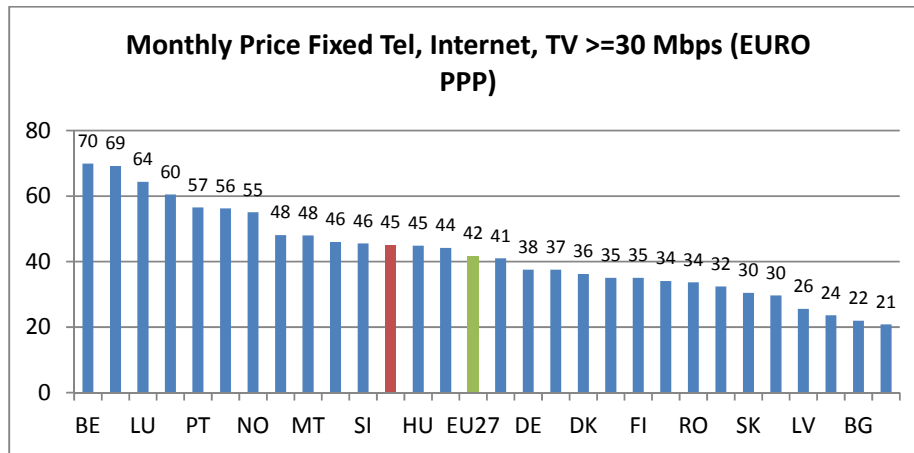

FIGURA IV.17: KRAHASIMI I TARIFAVE MUJORE TE AKSESIT BROADBAND (TELEFONI, INTERNET DHE TV)

Nga krahasimi i tarifave te mesiperme te axhustuara per fuqine blerese vihet re se:

- Tarifat per sherbimin akses ne Internet me shpejtesi 8-12 Mbps eshte shume e larte ne Shqiperi krahasuar me vendet e BE;
- Tarifat per sherbime te integruara jane te krahasueshme me nivelin mesatar te BE

IV.3.3 Tarifat e telefonise celulare

Tregues të tarifave celulare apo të shpenzimeve të përdoruesve celularë përfshijnë treguesit e ARPU⁶ dhe ARPM⁷, që masin të ardhurën mesatare të operatorëve (shpenzimin mesatar të përdoruesve) për përdorues dhe për minutë. ARPM apo e ardhura mesatare për minutë tregon cmimin që një përdorues celular paguan mesatarisht për një minutë thirrje telefonike, ndërsa ARPU tregon sa lek shpenzon mesatarisht një përdorues celular për shërbime celulare në vit apo në muaj. Vlerat e këtyre treguesve për periudhën 2010-2015 janë dhënë në tabelën e mëposhtme.

TABELA IV.9 ECURIA E ARPM DHE ARPU 2010-2014

	ARPM (Lekë/minutë)	ARPU (Lekë/vit)	ARPM Ndryshimi vjetor (%)	ARPU Ndryshimi Vjetor (%)
2010	6.49	8,594		
2011	5.35	8,319	-18%	-3%
2012	3.92	7,132	-27%	-14%
2013	3.13	5,863	-20%	-18%
2014	2.63	5,447	-16%	-7%
2015	2.36	5,125	-10%	-6%

Shënim: Vlerat pa TVSH

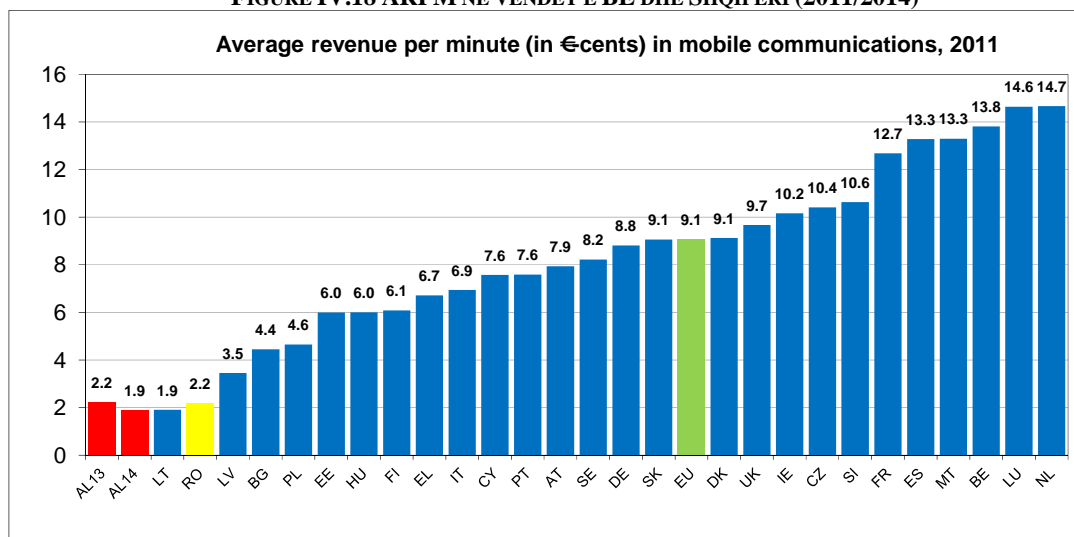
⁶ARPU (Average Revenue Per Users-E Ardhura Mesatare Për Përdorues): E ardhura mesatare për përdorues e matur si raporti i të ardhurave në retail të operatorëve me numrin mesatar të përdoruesve (aktivë) gjatë një viti.

⁷ARPM (Average Revenue Per Minute-E Ardhura Mesatare Për Minutë): Treguesi i ARPM llogaritet nga AKEP në bazë të të dhënave që dërgojnë operatorët për të ardhurat dhe thirrjet telefonike. Për shkak të ofertave/shportave që kanë një pagesë fikse dhe përfshijnë përveç thirrjeve edhe SMS dhe kapacitet Internet, vlerat e këtij treguesi mund të mos pasqyrojnë saktë të ardhurën mesatare retail për një minutë thirrje, megjithatë ai është një tregues i përafërt dhe mund të konsiderohet vlera maksimale kur si të ardhura përdoren të ardhurat totale retail

Nga tabela vihet re se ARPM dhe ARPU kanë tendencë rënëse dhe për vitin 2015 vlerat e tyre janë reduktuar me 10% dhe 6% respektivisht. Në vitin 2015 një përdorues celular ka paguar mesatarisht 2.83 lekë/minutë (me TVSH) për thirrjet telefonike dhe ka shpenzuar mesatarisht 512 lekë/muaj (me TVSH) për shërbime celulare (182 minuta thirrje dalese dhe 39 SMS).

Niveli i këtyre treguesve në Shqipëri është shumë më i ulët se niveli mesatar në vendet e BE dhe ndër më të ulët në rajon. ARPM për Shqipërinë ishte në nivelin 1.9 eurocent në 2014. Nga krahasimi duket se Shqipëria ka ARPM të njëjtë me vlerat më të ulëtat të ARPM në vendet e BE në 2011, Lituania me 1.9 eurocent dhe Rumania me 2.2 eurocent. Ndërkohë mesatarja e BE në 2011 ishte 9.1 eurocent, apo rreth 5 herë më e lartë se ARPM e Shqipërisë në 2014.

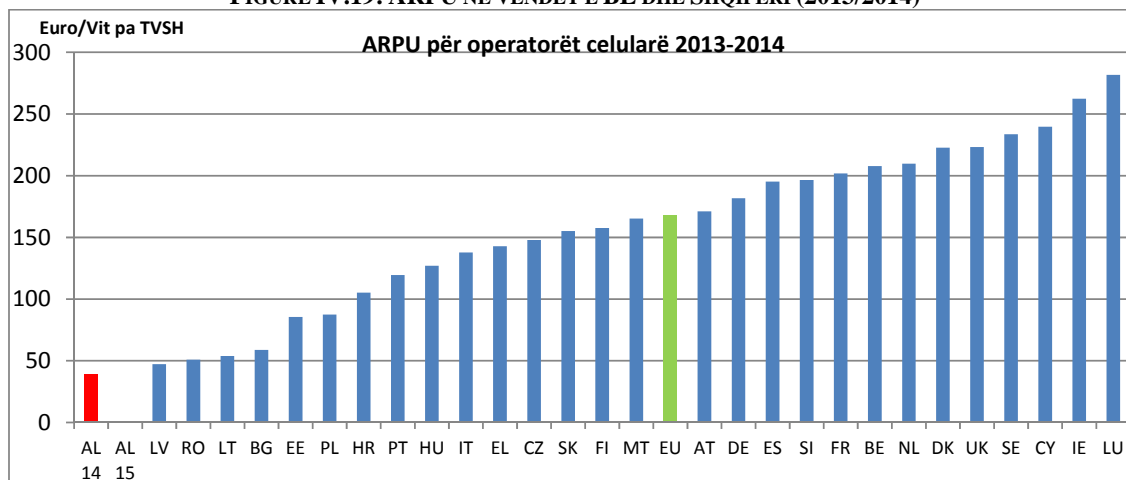
FIGURE IV.18 ARPM NË VENDET E BE DHE SHQIPËRI (2011/2014)

Burimi: KE, Digital Agenda Scoreboard dhe AKEP

ARPU tregon tendencë të ngjashme me ARPM, të vendeve të BE me njëra-tjetrën dhe të Shqipërisë në krahasim me vendet e BE. ARPU në vitin 2014 në Shqipëri ishte 39 euro/vit, që është 17% më e ulët se Latvia me nivelin më të ulët në BE me 47 euro. Niveli mesatar i ARPU në BE në 2013 ishte 168 euro apo rreth 4.3 herë më e lartë se ARPU e Shqipërisë në 2014.

FIGURE IV.19: ARPU NË VENDET E BE DHE SHQIPËRI (2013/2014)

Burimi: KE, Digital Agenda Scoreboard dhe AKEP

AKEP nëpërmjet procesit të analizës së tregut në vitin 2014, vendosi ndër të tjera detyrime për katër operatorët celularë për mos-diskriminim në tarifën me pakicë brenda rrjetit (on-net) dhe drejt rrjeteve të tjera celulare kombëtare (off-net). Këto detyrime filluan të implementohen me datë 1.07.2015 dhe zbatimi i tyre ka sjellë ndryshime të rëndësishme në planin tarifor të operatorëve celularë:

- përfshirjen e sasive të barabarta të minutave brenda rrjetit dhe drejt rrjeteve celulare apo të thirrjeve brenda dhe jashtë rrjetit (pa dallim destinacioni) në pagesat fikse të planeve tarifore me kontratë dhe me parapagim,
- reduktim të ndjeshëm të numrit të ofertave të përkohshme promovionale dhe rritje të numrit të paketave standarde me përfitime më të mëdha për përdoruesit celularë.

Këto ndryshime nga të katër operatorët celularë kanë çuar në rritje të përfitimeve të përdoruesve fundorë, pasi sasia e minutave të përfshira në pagesat fikse është e mjaftueshme dhe duke filluar nga pagesa shumë të ulëta fikse. Ofertat/paketat tarifore mund të mos kenë më thirrje ‘pa limit’ brenda rrjetit/grupit, por ato kanë sasi të konsiderueshme thirrjesh (qindra deri në mijëra minuta brenda dhe jashtë rrjetit) sa që praktikisht në shumë raste mund të konsiderohen pa limit. Pra përdoruesit celularë me të njëjtën kosto (pagesë) kanë përfituar sasi të konsiderueshme thirrjesh jashtë rrjetit celular (drejt rrjeteve të tjera celulare). Efektet e këtyre ndryshimeve janë vënë re në sasinë e thirrjeve dhe strukturën e thirrjeve të përdoruesve të katër operatorëve celularë.

IV.3.4 Tarifat e aksesit broadband nga rrjetet celulare

Konsolidimi i rrjeteve 3G dhe fillimi i ofrimit të shërbimeve në rrjetet celulare 4G ka çuar në rritje të ndjeshme të përdorimit të aksesit në Internet nga rrjetet celulare. Ofrimi i aksesit në Internet në rrjetet celulare mund të përfitohet nëpërmjet paketave të përbashkëta me shërbimet standarde telefonike ose nëpërmjet paketave të vecanta për të dhëna. Programet tarifore të

kater operatoreve celulare tregojne se shumica e paketave jane te integruara: telefoni/SMS dhe akses ne Internet 3G/4G. Keto paketa jane te shumellojshme dhe mund te blihen nga perdoruesit me parapagim per konsum ditor, javor apo 4-javor/Mujor.

Tarifat e ketyre paketave variojne sipas afatit te vlefshemrise dhe njesive te komunikimit dhe/ose aksesit ne Internet te perfshira ne pagesen fikse. Me poshte jane dhene tabela me paketat tarifore kryesore te telefonise dhe aksesit ne Internet celular si dhe paketa te dedikuara te dhenash, deri ne Maj 2016. Meqense SHU eshte e fokusuar ne perdoruesit e vegjel, theksi ne krahasimin e tarifave celulare eshte vene tek perdoruesit me parapagim.

TABELA IV.10. PAKETA DHE OFERTA TE ALBTELECOM (TELEFONI DHE AKSES NE INTERNET CELULAR)

Përbajtja e ofertës	Ditore 100	Javore 300	Standarte Kupid	Standarte 800	Standarte 1000	Standarte 1200	Standarte 1600
Afati i vlefsh. (ne dite)	1	7	28	28	28	28	28
Çmimi (leke)	100	300	800	800	1000	1200	1200
Minuta brenda rrjetit	0	0	0	300	0	0	0
Min. drejt rrjetit celular	0	0	0	300	0	0	0
Min. drejt rrj fiks komb.	100	200	1000	1000	1000	1000	1000
Minuta kombetare	100	200	200	0	1000	1200	1200
Minuta nderkombetare	0	0	0	0	0	20	60
SMS kombëtare	100	200	400	200	400	500	500
Volumi Internet (MB)	250	500	4096	1024	<i>pa limit</i>	<i>pa limit</i>	<i>pa limit</i>

TABELA IV.11. SHEMBUJ TE PAKETAVE TE OPERATOREVE CELULARE (TELEFONI DHE/OSE AKSES NE INTERNET)

ALBTELECOM (MAJ 2016)

	Ditore 100	Javore 300	Mujore 400
Çmimi Lek	100	300	400
Vëllimi	1 GB	1 GB	2 GB
Vlefshmëria (në ditë)	1	7	30

TELEKOM ALBANIA (MAJ 2016).

Paketa	Paketa Ditore	Paketa Javore	Paketa Mujore
Çmimi	60	300	500
Vëllimi	100 MB	500 MB	1 GB
Vlefshmëria (në ditë)	1	7	30

VODAFONE ALBANIA (MAJ 2016)

Tarifat per Mobile Internet Access me parapagesë	Volumi
300	500 MB
500	1 GB
800	2 GB

PLUS COMMUNICATION (MAJ 2016)

	Plus 500
Cmimi Lek	500
Minuta Kombetare	400
SMS	250
Internet 3G	1GB

Nga te dhenat vihet re se perdoruesit me parapagim celular mund te perfitojne aksesin ne Internet celular se bashku me sherbime telefonike duke filluar nga 500 lek/muaj (400 minuta dhe 1 GB) si dhe kane opsione per paketa vetem me akses ne Internet duke filluar nga 400 lek/muaj per 2GB.

IV.3.5 Perballueshmeria e tarifave

Raporti i ITU, *Measuring the Information Society Report 2015*, në matjen e nivelit të tarifave për shërbimet e telefonisë fikse dhe celulare dhe aksesit broadband nga rrjet fiks dhe celular, i vë theksin përballueshmërisë së çmimeve, dhe në bazë nivelit të tarifave në fillim të vitit 2015, ka bërë renditjen e vendeve sipas peshës që zënë shpenzimet për shporta të ndryshme konsumi të thirrjeve telefonike dhe aksesit broadband, fiks dhe celular.

Në këtë raport renditja e Shqipërisë është sipas tabelës së mëposhtëme.

TABELA IV.12 RENDITJA E SHQIPËRISË PËR SHPENZIMET INDEKSIN E CMIMEVE TË ICT

	ITU Rënditja 2014 ⁸		Vlerësimi i AKEP për 2015 ⁹	
	% GNI	Rënditja ITU	% GNI	Rënditja
Telefoni Fikse	1.77	91	1.77	91
Broadband Fiks	1.77	58	1.77	58
Telefoni celulare	8.03	138	1.70	75
Broadband celular	1.26-2.53	58-79	1.26-2.53	58-79
IPB	3.9	106	1.7	65-68

⁸ IPB (ICT Price Basket) matet si mesatarja e peshave ndaj GNI të telefonisë fikse, broadband fiks dhe telefoni celulare. Shpenzimet për çdo shportë maten sipas metodologjisë së ITU. GNI për frymë për Shqipërinë në 2014: 4505USD. Rënditja kryhet sipas % ndaj GNI nga vlera më ulët në më të madhen për rreth 180 vende.

⁹ Vlerësimi është bërë vetëm për shportën e telefonisë celulare me ndryshimet në 2015.

Shqipëria renditet në vende të mira përsa i përket tarifave të aksesit broadband por në vende më të ulëta për telefoninë, sidomos telefoninë celulare. Për telefoninë fikse është përdorur paketa familjare e Albtelecom dhe Shqipëria renditet në vendin 91. Për Shqipërinë, shpenzimet për këtë nën-shportë të shprehura në USD janë më të ulëtat në rajon, megjithatë sipas peshës ndaj GNI për frymë Shqipëria renditet pas Kroacisë, Malit të Zi dhe Serbisë në rajon, për shkak të GNI p.c më të ulët në rajon.

Për telefoninë celulare, megjithëse tarifat e efektive të paguara nga përdoruesit janë shumë të lira (ARPM dhe ARPU më të ulëtat në Evropë), Shqipëria në raportin e ITU renditet në vende shumë të ulëta (138) për shkak se metodologjia e ITU merr në konsideratë vetëm tarifat standarde të thirrjeve (pay as you go) për përdoruesit me parapagim dhe jo ofertat e përkohëshme të operatorëve. Shpenzimet e llogaritura nga ITU për këtë nën-shportë (rreth 50 minuta kombëtare dhe 100 SMS kombëtare në muaj) me tarifat standarde të Vodafone Albania për paketën Vodafone Club, janë në nivelin 30USD dhe 8% e GNI për frymë në 2014.

AKEP bazuar në ndryshimet e tarifave të ndodhura gjatë vitit 2015 si dhe në tarifat që aktualisht paguajnë përdoruesit celularë, ka rivlerësuar shpenzimet për këtë nën-shportë dhe rezultatet dhe efekti në IPB janë dhënë në tabelën e mësipërme. Nga programet tarifore të katër operatorëve rezulton se me 800 lek (6.4 USD) mund të konsumohen 200 minuta dhe SMS kombëtare, pra katër herë më shumë thirrje se nën-shporta e ITU dhe 5 herë më lirë se vlerësimi i ITU. Ky rivlerësim e çon Shqipërinë nga vendi 138 për nën-shportën e telefonisë celulare në vendin 75, dhe IPB nga vendi 106 në vendet 65-68, me renditjen më të mirë në rajon për përballueshmërinë e tarifave të ICT.

Duke marrë në konsideratë tarifat aktuale të shportave të integruara (telefoni/SMS dhe Internet) në rrjetet celulare për përdoruesit me parapagim rezulton se me 800-1000 lek/muaj (me TVSH) një përdorues mund të përfitojë rreth 2000 minuta kombëtare, qindra SMS dhe 1-2 GB Internet 3G/4G. Ky nivel konsumi është shumë më i lartë se konsumi i referuar nga ITU si benchmark për krahasimin midis vendeve për përballueshmërinë e tarifave. Në terma të përballueshmërisë **shpenzimi 800-1000 lek/muaj për akses në telefoni dhe Internet celular është 1.75-2.15% e GNI për frymë të Shqipërisë në 2014 (4505 USD).**

Për nivelin mesatar të të ardhurave, ky nivel shpenzimesh (për konsumin e cituar) vlerësohet të jetë i përballueshem.

V. Rishikimi i objektit të SHU

Nga analiza e kryer ne kapitujt e mesiperm, AKEP arrin ne perfundimin se:

- Aksesit ne sherbimet e telefonise nga vendndodhje fikse nepermjet rrjeteve fikse ka ardhur ne renie, ne terma te numrit te perdoruesve si dhe te perdorimit mesatar te thirrjeve telefonike. Kjo renie nuk rezulton te kete ardhur per shkak te tarifave, pasi ato konsiderohen te perballueshme, apo te zvogelimit te zonave te mbulimit me rrjete fikse, pasi ato gjykohet te jene rritur (rritje e qendrueshme e aksesit broadband nga rrjete fikse). Renia rezulton te jete rezultat i efektit te zvendesimit me akses dhe perdorim te rrjeteve celulare. Ky efekt zvendesimi eshte evidentuar dhe analizuar en menyre me te detajuar ne Anlizen e tregut te telefonise fikse ne vitin 2015 nga AKEP.
- Aksesit broadband nga rrjete fikse eshte zhvilluar me ritme te kenaqshme dhe eshte shoqeruar me rritje te zonave te mbulimit, shpejtesise se aksesit broadband dhe prezantimin e sherbimeve te reja si IPTV, e cila vleresohet te jete shtytesi kryesor i rritjes se aksesit broadband ne vitin 2015 dhe pritet te vijoje kete ndikim edhe ne vitet ne vijim.
- Sherbimet nga rrjetet celulare kane pasur zhvillim te qendrueshem dhe investimet ne rrjetete 3G/4G kane rritur ndjeshem perdorimin e aksesit ne Internet nga rrjetet celulare.
- Tarifate e sherbimeve telefonike dhe aksesit ne Internet nga rrjete fikse dhe rrjete celulare jane ne nivel te perballueshem per familjet me nivel mesatar te te ardhurave.

Ne vijim te analizes se kryer ne 2012-2013 per SHU ne Shqiperi, zhvillimeve ne keto vite, si dhe propozimeve te fundit te KE per rishikimin e objektit te SHU, AKEP propozon qe:

- Objekti i SHU te përfshijë shërbimet e komunikimit zanor si edhe aksesin funksional në Internet.
- Aksesit nga vendndodhje fikse per SHU mund te realizohet nepermjet rrjeteve me tela dhe rrjeteve pa tela (pra perfshire rrjetet celulare dhe eifi).
- Ne lidhje me numeratorin dhe shërbimet DES te publikohet nje rregullore qe te përcaktoje detyrimet e operatoreve për krijimin dhe perditesimin e bazave te te dhenave per pajtimtarete qe deshirojne te jene pjese e numeratorit gjithperfshires, rregullat per perdorimin e ketyre databazave nga pale te treat si dhe afate kohore per krijimin e tyre nga te gjithet operatorete.

AKEP vlereson se aksesit ne Internet tashme ka arritur zhvillime te ndjeshme, dhe aksesit ne rrjetet 3G/4G ka pasur zhvillim shume te madh, krahasuar me vlersimin qe AKEP kreu ne vitin 2012, ku rrjetet operatorete celulare sapo kishin filluar ofrimin e sherbimeve ne rrjete 3G, ndersa 4G ishte ende larg, dhe filloi vetem ne vitin 2015. Njekohesihte edhe aksesit ne rrjetet fikse ka pasur permiroim te dukshem ne krahasim me vitin 2012, si ne term ate numrit te pajtimtareve dhe ne cilesi, zona mbulimi dhe inovacion.

Aksesi funksional ne Internet

Në lidhje me aksesin në Internet, AKEP bazuar ne te dhenat e shpejtesise me te perdorur ne rrjetet fikse, gjykon se shpejtesia 2Mbps është e mjaftueshme për të pasur akses në Internet në shërbimet kryesore/bazë të listuara edhe nga KE. Njëkohësisht në lidhje me kapacitetin doënlload, AKEP vleron se një kapacitet 1-2GB/muaj është i mjaftueshëm për të pasur akses funksional ne Internet. Operatorët nuk duhet te kufizojne pajtimtaret ne perdorimin e kasesit ne Internet, dhe ai duhet që minimalisht ti mundësoje atyre perdorim të shërbimeve të mëposhtëme on-line:

- (1) E-mail
- (2) search engines enabling search and finding of all type of information
- (3) basic training and education online tools
- (4) online neëspapers/neës
- (5) buying/ordering goods or services online
- (6) job searching and job searching tools
- (7) professional netëorking
- (8) internet banking
- (9) eGovernment service use
- (10) social media and instant messaging
- (11) calls and video calls (standard quality)

Pra AKEP propozon qe aksesin ne Internet, pjese e SHU, te kete:

- Shpejtesi minimale 2 Mbps
- Kapaciteti minimal i doënlload: 1-2GB

Komunikim zanor (telefonja).

Bazuar ne perdorimin mesatar te shërbimeve te telefonise fikse dhe celulare, si dhe tendencat e zhvillimit te tregut (ofertat komerciale) AKEP propozon qe te konsideroje konsumin prej 200 minutash ne muaj si e drejte e konsumatorit ne kuader te SHU. Thirtjet perfshijne thirrje kombetare, drejte rrjeteve fikse dhe celulare, pa dallim. Ndersa per ofrimin nga rrjetet celulare, paketa propozohet te perfshije edhe 50 SMS ne muaj.

Përballeshmëria e tarifave të SHU

Sikurse eshte evidentuar ne kete dokument dhe ne dokumenta te tjere te AKEP, praktika e viteve te fundit tregon perdorimin masiv te shportave te konsumit te thirrjeve telefonike (pgese fikse me perfshirje te minutave) dhe paketave te integruara (telefoni dhe Internet). Nje nga kerkesate SHU eshte qe tarifat per konsumin e shërbimeve qe jane pjese e SHU te jene te perballueshme.

AKEP propozon:

- Pakete e Integruar (telefoni dhe akses ne Internet) pjese e SHU te kushtojë jo me shume se 800 lek/muaj (me TVSH) per rrjetet fikse dhe 1000 lek/muaj (me TVSH) per rrjetet celulare;
- Pakete e vetem me akses ne Internet, pjese e SHU te kushtojë jo me shume se 500 lek/muaj (me TVSH);
- Pakete e vetem me telefoni, pjese e SHU te kushtojë jo me shume se 500 lek/muaj (me TVSH).

TABELA V.1: PAKETA E SHU E PROPOZUAR PER SHQIPERINE

	Komunikim zanor/SMS ne muaj	Akses funksional ne Internet		Tarifa mujore	Pesha ne GNI per fryme
Paketat	Thirrje telefonike kombetare	Shpejtesia	Kapaciteti doënload	(Lek/muaj me TVSH)	(%)
Pakete integruar e	200 minuta (per celulare +50 SMS)	2 Mbps	1-2 GB	800: rrjete fikse	1.75%
				1000 rrjete celulare	2.18%
Pakete vetem internet	N/A	2 Mbps	1-2 GB	500	1.09%
Pakete vetem telefoni	200 minuta (per celulare +50 SMS)	N/A	N/A	500	1.09%

AKEP vlereson se paketat e mesiperme ofrohen aktualisht ne treg ne menyre komerciale, pra detyrimet e mesiperme mund te vendosen per te gjithë operatorët dhe ato nuk do te ndikojne ne shtremberimin e konkurrencës ne treg.

Secili operator (celular ose fiks) duhet te kete nje pakete te vecante, me elementet minimale te mesiperme, qe te jete e disponueshme ne te gjitha zonat ku operatori ofron sherbim dhe me afat kontraktual minimal 1 vit. Menyra e pagese mund te jete me parapagim (cdo muaj) ose me paspagim.

- **Financimi i SHU**

Sic eshte theksuar me larte, AKEP mendon se shumica e opsioneve ne tabelen V.1 ofrohen ne menyre komerciale nga operatorët, dhe nuk ka nevojë per krijim fondi te SHU dhe perdorim te tij.

- **Mbulimi i zonave/disponibiliteti gjeografik**

Sic eshte theksuar me lart, AKEP propozon qe edhe rrjetet celulare dhe rrjetet e tjera pa tela te jene pjese e ofrimit te SHU. Ne vijim te perfundimeve te Planit Kuader te SHU 2013-2016, si dhe te procesit te koordinimit me tre operatorët me te medhenj celulare ne vitin 2015 për mbulimin me sinjal rrjeti GSM/UMTS të disa zonave të largëta si dhe për përmirësimin e cilësisë së shërbimit të ofruar me rrjet UMTS në disa zona me densitet të ulët të popullsisë, AKEP propozon te vazhdoje kete proces stimulimit te bashkinvestimeve, jashet skemes se SHU.

- **Dividenti dixhital (800 MHz) dhe rrjetet 5G**

KE po leviz me shpejtesi drejt shoqerise Gigabit duke i kushtuar nje rendesi procesit te zhvillimit te rrjeteve celulare 5G ne propozimin per rishikimin e kuadrit rregullator te komunikimeve elektronike. Plani i propozuar i veprimit te KE per 5G, parashikon qe brezi 700 MHz te jete i disponueshem per operatoret celulare ne vitin 2020.

Shqiperia eshet shume prapa ne kete process, pasi ende nuk eshte liruar brezi 800 MHz per rrjetet 4G. Ky brez eshte shume i rendesishem per operatoret celulare per rritjen e zonave te mbulimit, por njekohesisht ajo merr rendesi te vecante per SHU. Brezi 800 MHz do te mundesonte operatoret celulare mbulimin ne zonat rurale, pra dhe ne ofrimin e SHU per ketop zona qe nuk mund te mbulohen me rrjete fikse. Pra eshte shume e rendesishme qe procesi i lirimit te brezit 800 MHz per t'u alokuar operatoreve celulare te pershpejtohet, psi kjo do te rrise ne menyre te ndjeshme mbulimin e zonave rurale dhe konektivitetin e tyre me Internetin, duke kontribuar ne universalizimin e aksesit ne Internet edhe per keto zona ne Shqiperi.

- **Analizat e tregut**

AKEP do te vijoje marrjen e masave rregulluese per tregjet qe kane nevojte per nderhyrje ex-ante, duke u fokusuar ne sherbimet e aksesit broadband. AKEP ka nxjerre se fundi Anlizen e tregut broadband per keshillim public. Masat rregullatore te AKEP, te nderamrra apo qe do ndermerren, fokusohen ne rritjen e konkurrences ne treg dhe stimulimin e investimeve ne rrjetet broadband, me objektivin e rritjes se perfitimeve te perdoruesit fundore. Keto masa kontribujne ne ritjen e pedorimit te sherbimeve te komunikimeve elktronike, pra dhe ne ofrimin e SHU. Metoda e preferuar do jete mundismi i ofrimit te SHU nga vet tregu dhe me pas nese ka nevojte percaktimi i nje apo disa ofruesve te SHU.

- **Pajisjet fundore**

Nje element i rendesishem ne perdorimin e sherbimeve te komunikimeve elektronike eshte edhe pajisja fundore: aparat telefonik (fikse dhe/ose celular) per thirrjet telefonike dhe Komjuter (PC ose laptop) per aksesin ne Internet. Per aksesin ne rrjetet e telefonise fikse dhe/ose celulare cmimet e aparateve telefonike gjykohet se jane te jane te perballueshme. Nderkohe per aksesin ne Internet, pajisja baze eshte nje kompjuer (PC ose laptop) dhe me zhvillimet e fundit mund te konsiderohen edhe tabletat dhe aparate celulare smart. Cmimet e ketyre aparateve perbejne nje kosto te konsiderueshem per shtresat e popullsisë me te ardhura te uleta. Megjithese sherbimi i akseist ne Internet (fiks dhe celular) mund te jete i perballueshem, kostot e larta te aparateve fundore per perdorimin e ketij sherbimi (qe nuk varen nga oferta e sherbimit) per shtresat e popullsisë me te ardhura te uleta cojne ne perdorim me te ulet te sherbimit. Per kete eshte e nevojshme marrja e masave nga ana e kerkeses, per gjetjen e alternativave per pajisje me aparate fundore te pershtatshem per perdorimin e aksesit ne Internet te shtresave te popullsisë me te ardhura te uleta.

Aneks 1: Pyetje per keshillim publik

1. A mendoni se jane pasqyruar drejt zhvillimet e aksesit broadband ne rrjete fikse dhe celulare ne Shqiperi?
2. Cfare mendoni per propozimin e AKEP per perfshirjen e aksesit broadband ne objektin e sherbimit universal?
3. Cili eshte opinion juaj per perfshirjen ne objektin e SHU edhe te aksesit (telefoni/broadband) nga rrjete celulare?
4. A mendoni se paketat e propozuara nga AKEP per SHU jane te arsyeshme (shpejtesi, minuta, kapacitet download-1 apo 2GB/muaj?) per tregun dhe konsumatorin si dhe te perballueshme nga keta te fundit per sa i perket cmimit?
5. Cili eshte opinion juar per sherbimet e numeratorit dhe telefonave publike me pagese? A duhet qe AKEP te krijojte rregulla per mbajtjen e te dhenave te numeratoreve nga operatorin e rrjeteve fikse dhe celulare dhe aksesin ne to nga ofruesite mundhsem te ketyre sherbimeve?
6. Cfare masash mund te merren nga ana e kerkeses per adresimin e fuqise blerese te ulet per aparate fundore per perdorimin e aksesit ne Internet?